MATTHÆO CONSILI MEDICÆ

QUÆSTI MEDICA

Mihi Res, non Me Rebus.
06.

Trois traités du même auteur dans ce volume.

Le second traité *Quæstionum Medicarum enodatio*, a été réimprimé beaucoup plus ample, puisqu'il contient Cent Questions: mais on a ommis dans la seconde edition les observations de medecine qui se trouvent icy a la fin du traité; ainsi il est necessaire d'avoir les deux Editions.

CONSILIA MEDICA DIVERSORVM AVCTORVM,

PRO ILLVSTRISSIMO PRINCIPE ac Domino, Domino Ernesto Friderico, Marchione Badense & Hochbergense, Landgrauio in Sausenberg / *Domino in* Rötel *&* Badenweiler.

AVCTORE ET COLLECTORE

IOAN. MATTHÆO, OLIM EIVS Celsitudinis Archiatro, nuper Medico Hanouiensi, iam vero Professore Sigensi dignissimo.

FRANCOFVRTI,
E Collegio Musarum Paltheniano:
ANNO M DC VIII.

IOHANNES MATTHÆVS MEDIC. D.

LECTORI BENEVOLO S.

STRABO auctor est, Lector beneuole, Aegyptios vetusto more ægros suos in forum vel viam publicam efferre consueuisse, vt a prætereuntibus, si qui forte simili morbo laborassent, consilium pro recuperanda sanitate caperent, eaque edocerentur, quibus ipsi olim e similibus morbis euasissent. Quæ vero hæc per analogismum curandi ratio incerta sit & periculosa, ipsi etiam Aegyptii tandem experti sunt. Hinc adeo factum, vt istum medicandi ritum immutarint, & singulis morbis singulos Medicos constituerint. Licet autem incerta illa & periculosa per analogismum curatio non sine grauissimis rationibus olim reiecta & explosa fuit, si

tamen huius seculi consuetudinem consideremus, re ipsa experimur, ægros analogeticis curationibus mirifice delectari, & imperitissimis etiam hominibus corporis sui curationem facile committere: qui inani duntaxat dicacitate ægris persuadent, se similes morbos hoc vel illo remedii genere feliciter curasse. Interim si vel maxime aliqui fucum sentiant, plerique tamen quibus vitæ periculis se exponant, minime intelligunt. Verissimum enim est dictum in scholis vsitatum, simile non esse idem. Sed concedamus morbi genus idem esse: Infinitæ tamen sunt circumstantiæ, quarum non minorem quam ipsius morbi rationem habere oportet, cuiusmodi sunt Aetas, Natura, Sexus, Temperamentum, Cœli temperies, Anni tempus, & aliæ huius generis plures. Accedit, quod Hippoc. de præsag. & fract. Galen. item com. 3. in 1. Epid tex. 1. in Medico requirunt, vt non solum generalem morborum & ægrorum naturam, sed occultam etiam singulorum proprietatē diligenter perpendat. Quod si fecerimus, non facile

morbos

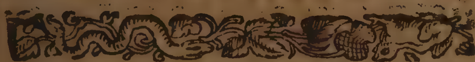
morbos similes, sed longe dissimiles inueniemus, quibus nulla, nisi per methodi & rationis viam, curatio recte accommodari poterit.

Quapropter non est dubitandum, quin pestilentissimi vitæ nostræ hostes sint, quicunque vana ostentatione iactitant, magnaque impudentia, se hoc vel illo morbo laborantes absque methodo & ratione persanasse, turpissime nugantur. Si vero tanta opera præstare possunt, quod se posse prædicant, quid opus est, quod omnes mundi angulos peruagantur, suamque medicinam venalem circumferunt? Neque enim vino vendibili, vt est in prouerbio, opus suspensa hedera. Nec probæ merci emtores vnquam desunt. Haud igitur obscurum, quid Anabaptistæ, quid Iudæi, quid alii vanissimi impostores præstiterint, qui magno numero ad Illustrissimum Principem ac Dominum, Dominum Ernestum Fridericum, Marchionem Badensem & Hochbergensem, &c. Dominum meum clementissimum, felicissimæ recordationis, per annos octo grauissimis morbis labo-

rantem, non vocati sola spe lucri conflu xerunt, suamq; operam magnificis ver bis eius Celsit. detulerunt. Quamquam autem plerique ab eius Cels. reiecti fue rint, eo tamen iactantia quorundam processit, vt passim gloriati fuerint se Il lustrissimum Principem, de quo omnes Medici desperassent, pristinæ sanitati re stituisse. Alii vt turpissimæ ignoranti & inscitiæ cuius Illustrissimus Princep pro singulari sua eruditione & ingeni acumine conuincere eos solebat, excusa tionem aliquam comminiscerentur, ne scio quo Lupo & Cancro, circa princi pium carnibus, postea vero piscibus ad motis mitescente eius Cels. laborare, im pudenter in vulgus sparserunt. Qua propter vt nugæ istæ omnibus innote scant, & simul Medicorum complurium precibus satisfiat, qui etiamnum pie de functi Principis morbum quo laborauit quaque de eo Medicorum tum tempori iudicia fuerint scire cupiunt: Ecce in lu cem mea opera prodeunt, quæ pro Illu strissimo Principe consilia medica & lo cis diuersis scripta sunt, & in manu

neas, qui, licet indignus, sexenniũ Prin-
cipi medicinam feci, venerunt, omnia:
constabit iam inde quæ fuerit morbi na-
tura, quæ conditio, quæ conditionis ra-
tio, vnus idemque Medicorum omnium
scopus, eadem curandi intentio, licet in
formulis medicamentorum diuersitas
aliquando appareat. Adiunxi vero et-
iam Empiricorum quorundam secreta;
ut scilicet nugæ & mendacia sparsa &
disseminata, ceu nebulæ dispergantur;
pudentes medicastrorum contradictio-
nes, pueriles absurditates, aniles fabulæ,
experimenta denique omni periculo ple-
na, magis magisq; elucescant; atque adeo
ii etiam Illustrissimi Principis manes
ab omni iniuria vindicentur. Tu hoc
qualicunque labore, bone Lector, fe-
liciter fruere. Datum e musæo
meo 10. Martii, An-
no 1607.

CONSI-

Consilium I.

PRO ILLVSTRISSIMO PRINCIPE AC DOMINO, DOMINO ERNESTO FRIDERICO MARCHIONE Badense & Hochbergense, Landtgrauio in Saussenberg, Domino in Rötel & Badenweiler/ꝛc.

CVM symptomatũ, signorũ, & reliquarum subiecti propositi circumstãtiarum diligens obseruatio deducat nos in legitimam cognitionem caussarum, vnde facilior curatio: omnium maxime necessarium videtur eorum relationem ab initio ponere. Ab iis igitur exordiar.

Illustrissimus & Clemẽtissimus Princeps noster, ab hinc aliquot annis, de

grauissimò quodam dolore capitis per interualla & certos circuitus redeunte, quē *Cephalalgiam* Medici appellant, cōquestus est. Accesserūt huic malo defluxiones validæ in pedes, cū vtriusq; pedis exulceratione & cutis apertura, apparētibus simul maculis nigris ex ruffo cœruleis in superficie ipsius cutis & circūferētia vlcerū. Vlcera ipsa tenui quodam ichore stillantia, interdū salsum & prurientē humorem effundere solent: Nonnunquam ꝑ se consolidantur & occludūtur, sed imperfecte. Humore a. bilioso in corpore efferuescēte plerunq; iterū exulcerantur & aperiuntur, effluente acri, flaua, biliosa & mordaci materia ꝑ ipsa vlcera. Atq; tunc tēpris vlcera recrudescere solēt cū manifesta inflāmatione partiū neruosarum. Ipsa vlcera, quāuis primo inspicienti, in ꝓfundum vergere nō videantur, sed tm̄ superficiem, secundū latitudinem pollicis, obtinere videantur: Aliquando tñ spongiosæ, semiputridæ & crassiusculæ carnis particulæ cū mediocri vlceris ꝓfunditate, in emplastris hærere cōspiciuntur, sicut & totius vlceris ambitus spongiosa carne

suf-

suffultus. Pus laudabile raro effluit, q. si cõtingat, dolores manifeste remittunt, sicut alias ẽt fieri solet. Quib. omnibus cõsideratis, vlcera hęc cacoethica ex affluxu malignorũ humorũ, variorumq; contrariorũ accidentium concursu, definire merito licet. Adhibita sunt varia experimẽta topica ad eorũ vlcerũ curationẽ, sed omnia frustra. Caussa forte ea fuit, q. vniuersalib. in corpore cacochymico, spõgioso & flatulẽto, quales præcipue sunt pedes, nõ pmissis, basis vlceri conueniens poni nõ potuit. Superueniunt his malis omnibus defluxiones arthriticæ, q̃ oẽs articulos & pedũ connexiones, stato tpre cũ magno impetu & copia inuadũt, quib. & interdũ spasmus miscet. Defluxiones istæ ex toto pituitosæ & frigidæ exsistunt, q. tactus frigidus, color albus, & applicatio medicamentorũ ẽt calidissimorũ & bene conuenientiũ ostendunt. Ventriculũ ẽt eiusq; orificiũ male affectũ esse, pituitaq; quæ partim putrida, partim salsa, repletum, vnde caloris insiti & concoctionis imminutio, nausea & praui vapores matutino tempore fauces afficientes;

orexes, cruditates & flatus, totam ventris regionem fere semper occupantes, vini item fere nullus natiuus & gratus sapor, sufficienter declarant. Conqueritur etiam Illustrissimus Princeps de dolore quodam sinistri lateris, circa costas spurias, qui dolor non sensim aut gradatim secundum communem naturæ cursum incepit, sed subito post assatarum quarundam auicularum comestionem inuasit cum variis & malignis accidentibus. Et hoc quidem symptoma non solum Cels. suam, sed alias plures personas comessantes tum temporis, eodem modo occupauit: Vnde coniicere licet, hæc non ab interiori aliquo & cõmuni vel naturali cursu corruptionis in natura, sed potius ab aliqua externa & venenata caussa violenter & subito euenisse. Obseruatum est & hoc, ex innata quadam huic Illustrissimæ familiæ singulari cõstitutione & proprietate, naturam, omnium fere humorum in corpore cõtentorum collectionem, a centro ad circumferentiam, validissime & plus quã par est, depellere. Hinc fit vt natura eorum inordinate irritata,

quicquid est malignorum vel superuacaneorum humorum, vel in pedes, vel in capacitatem capitis & cerebri, vel exteriorem corporis habitum deponat. Vnde ante memoratam cephalalgiam, arthritidem, vlcera, & totius corporis œdematosam constitutionem, suam originem ex parte habere, non dubitatur. Hinc etiam natura in errorem deducta, quicquid est crassarum fecum, quæ per aluum & intestina, tanquam vias ordinarias deduci debebant, alio, quam quo conuenit, defert: vnde partes illæ huic colluuiei excipiendæ, a natura non destinatæ, grauius afficiuntur. Postremo succedit his omnibus præternaturalibus affectib. aliud malum, quod quidem plurium aliorum caussa exsistit, naturæ scilicet obstinata reluctatio ad medicamenta cataretica: qualiacunque enim illa fere sunt, semper tamen post eorum vsum, natura pessime afficitur: aut enim plane non, vel parum purgant, & tunc depellitur humoris malitia in membra remota & pedes, vnde citarum partium dolores, vel si aliquantulum valentius operata fuerint, peri-

culosæ lypothimiæ metuendæ sunt. Hic fomes multorum malorum latet: dum enim propter enarrata pericula a purgantib. medicamentis hactenus cessatum est, humorum malignitas & copia, in corpore alias cacochymico & pleno admodū inualuit, omnemq; caloris natiui præstantiam & vigorem pessime afflixit & quasi exstinguere conata est. Hæc sūt fere symptomata principaliora quib. Cels. sua afficitur. Restat nunc ad pleniorem caussarū indagationē, vt aliquid de cōstitutione & cōplexione huius subiecti, quā coniicere licuit, disseramus. Fuit Illustr. Princeps sine dubio, ab initio iuuentutis, vt plurimū sanguineæ naturæ, cū fere omnia illa signa in Cels. sua concurrant, quæ Galenus sanguineę complexioni tribuit, nonnihil tamen ad phlegmaticam deflexit, quod pedes ab ineunte ætate œdematosi & fluxionibus obnoxii, declarant. Tarditas deinde actionum & facultatū animalium, vt Cels. eius mihi ipsi retulit (*quæ quidem alias in stabiliendo iudicio optima est*) illud ipsum demonstrat, quod quidem Aristotelicæ illius melancholiæ aliquam mixtu-

turam propter dexteritatem & acrimoniam constantis iudicii, quæ duabus his complexionibus nihil acceptum referre potest, designare videtur. Nam sanguinea cõplexio magis volubiles, phlegmatica sola hebetes, quarum nullum hic est, efficit. Negari tamen non potest, *progressu temporis ex accidente, complexionem phlegmaticam, dominium obtinuisse, sanguinea tamen non multum diminuta.* Testimonia sunt his, *statura corporis procera, robusta & plena, pectus & thorax amplus & latus, venæ latæ & turgentes, color faciei roseus*, quæ omnia excellentiam sanguineæ: contra habitus corporis œdematosus, tumores pedum flatuosi & aquosi, & qui tales existunt, vt nonnunquam impressi digiti vestigium relinquant, defluxiones item copiosæ & arthriticæ, articulorum & ligamentorum laxitas & debilitas, sine vllo calore præternaturali, spasmi frequentes, phlegmaticæ complexionis dominium attestantur. Quod reliquarũ præcipuarum interiorum partiũ naturam & conditionẽ attinet, videtur *cor calidũ & humidum, robustũ & validũ, vnde calo-*

ris natiui copiosa promissio. Epar itidem eiusdem naturæ & in conficiendo copioso sanguine nimis luxurians & strenuum, sanguificatricem tamen facultatem imminutam, superiora exacte cõsiderata attestantur. Cerebrum plus iusto humidum & frigidum, & reliquarum mandantium partium quasi lacuna effectum, quotidianæ pituitæ prouentus, catarrhi, defluxiones & alia præcedentia liquide ostendunt. E narratis symptomatibus & affectionibus præternaturalibus, complexione totius, & internarum partium temperamentis, de caussis horum affectuum omnium oritur disquisitio. Ego, dimissis caussis externis horum affectuum omnium præcipuam caussam, in duo viscera, vẽtriculum & epar reiicio. Nam stante cruditate ventriculi, propter immensam copiam pituitæ inhærentis, non solum ingesta alimenta corrumpuntur, vnde cruditas augetur, sed etiam concoctio & calor insitus ventriculi magis magisque violatur. Hinc chylus crudus semicoctus & corruptus, a violentia epatis (*quod in hoc Principe validissimum est*)

est) per venas attractus, & ante certum digestionis tempus raptatus, in eodem viscere & venis mesaraicis obstructiones efficit. Calor enim ille validissimus & nunquam quiescens, dum fortius laborat, moram conuenientem chyli in epate & genere venoso conficiendi, anticipat & præuertit: Hinc ex crudo chylo crudus & pituitosus sanguis, in reliquas corporis partes & vasa præcipitatus, in copia reiectus & depulsus, non solum reliquas concoctiones vitiat, caloremque partibus insitum offuscat & exstinguit, sed etiam cerebrum, eiusq; vasa replet & distendit. Hinc dolor ille *Cephalalgicus* propter distentionem vasorum & membranarum; Cerebrum enim tanti roboris non est, vt tantum impetum humorum ab epate eo protrusorum remandare possit: Hinc dolor ille arthriticus, cum, sanguine nimirum plus iusto aucto vasaque distendente, nec exitum aut difflationem habente, sanguis ebullire incipit, inque illa sequestratione pituitam & serosos humores vel in caput vel in articulos reiicit. Ex eodem fonte spasmus, quando

cerebrum pituita repletum, eandem in neruos, quorum principium est, deponit & expellit: Hinc totius corporis tumores præternaturales, habitus spongiosus & cachectica constitutio, cum videlicet humor crudus cum violentia in habitum corporis proiectus calorem insitum obruit & exstinguit. Vnde deficiente calore natiuo & pereunte, materia, quæ affluxit, nõ discutitur, sed magis magisq; corrũpitur, caloreq; extraneo acquisito, salsam & acrem qualitatem concipit, quæ cutem tãdem perforans, vlcerum in pedibus, ex parte, caussa existit. Sed quærere quis posset, vnde liuescentes illæ nigræ & ex ruffo cœruleæ maculæ in circumferẽtia vlcerum? Dico ex eodem feruido & superassante epatis calore: sicut enim calor ille superfluus, materiam crudam & pituitosam, ab initio cum violentia & celeritate in vasa propellit, ita quod reliquum est, adurit, vnde bilis flauæ & melancholiæ adustæ copia, quæ cum exitum cum communibus alui excrementis nõ habeat, aut per hæmorrhoides, liene adiuuante & attrahente, non expurgetur,

per

per venam cauam ad inferiora pedum depellitur, ibique pro ratione humoris, maculas non solum variat, sed etiam ipsa vlcera excitat. Hinc cōiectare licet, vix possibile esse talia vlcera solis topicis quantumuis præstantissimis posse consolidari. Quis enim tam validum & copiosum impetum naturæ, in tam paruo vlceris spatio infringet aut obturabit? aut posito si fiat, quis impediet vt non alio & forsan periculosiore loco humores illi praui, acres & mordaces erumpant? Videmus applicatis fontanellis & bene fluentibus, vlcera ab accidentibus malignis vix saluari posse, quid fiet, iisdē vlceribus obturatis? presertim sanguinis & humorum illa vehemēti ebullitione & sequestratione redeunte. Ex hoc fundamento intelligere quoque licet, *cur omnia ad circumferentiam & exteriorem habitum corporis, quæ per aluum & intestina rectius reiicerentur, repellantur?* Calore enim epatis cōtinue crudum & incontectum chylum depascente & deuorante, eumq; cursum subitaneo impulsu incoctum & crudum, ad exteriora protrudente, fieri non potest, quin facultas in-

testinorum expultrix suo fine frustretur. Hinc pulsio illa perpetua ad ambitum corporis & cruditas cruditati continenter succedens, totum corpus tandem labefactat & in cachexiam deducit, vnde hydrops, apoplexia & alia incōmoda, nisi præcaueatur, metuenda. Dolorem sinistri lateris quod attinet, istius caussa est manifesta & superius declarata.

Nunc ad horum affectuum præternaturalium curationem accedendum, quæ quidem, quamuis difficilis videatur, non tamen inanem sed salutiferam fore speramus.

Curatio in duabus generalibus intentionibus consistit, in ablatione corrupti & superflui, & in integrum restitutione partium labefactarum. Intentio prima omnino est necessaria & ineuitabilis, neq; vllo modo fieri potest, vt quidam vel quædam potius Med. insontes Medicos diffamando & traducendo, sibi somniant, quasi his malis sine methodicis euacuationibus succurri possit. Videmus hoc in omnibus operibus naturæ, quæ semper consueto more & ordine, superflua reiicit, sensimque tandem

dem reſtaurat. Videmus hoc in animãtibus multis, quibus per ſe, ſolo naturæ motu, ſanguine turgente & luxuriante, venæ aperiuntur. Huic naturæ methodo Medicus inſiſtere debet, vtpote quæ millies certior quam vlla panacæa, aut occulta quædam, quæ circumferuntur, quaſi ſpiritualiter agentia experimenta, in quibus non eſt ſalus. Sed de his hactenus.

Nunc circumſpiciendum, qua via, prima intentio, nempe *ſuperflui & corrupti ablatio ſit peragenda, quæ fieri non poteſt, niſi id quod ſuperfluum eſt, præparetur & eductioni aptum reddatur, quod fiet medicamentis ad hoc ante vſurpatis, & pro differentia humorum ſingulariter concinnatis, qualia ſunt raphanus ſylueſtris in iuſculo, Spiritus vitrioli in eodem, acetum de floribus Sambuci, &c.* Acidulæ etiam ipſæ omnium erunt conuenientiſſimæ, vtpote quæ indifferenter omnes humores incidendo, ventriculum & epar ſimul roborando, ſint aptiſſimæ. His dextre adminiſtratis, per epicraſin alternis vicibus corpus erit & euacuandũ, & ſenſim humores præparandi & alterandi.

Nō enim fieri poteſt, vt vna vice in tam pleno corpore, tanta colluuies humorum expellatur, nec ſi fieri poſſet, ſine periculo contingeret. Euacuationes quæ hic vſurpandæ proponuntur, in genere ſunt duplices, Internæ & externæ. Internæ ſunt iterum triplices, Aliæ enim fiunt per aluum, Alię per vrinas, Aliæ denique per ſudores. Euacuatio per aluū Celſitudini veſtræ nota eſt, vtpote quæ vix alias admittat. Euacuatio per ſudores & vrinas omnium commodiſſime per acidulas, adiumento thermarum perfici poteſt. Euacuatio externa rurſus duplex eſt, Vel enim fit per ſectionem venæ, Vel per extractionem per thermas, circa totum corporis habitum & ambitum.

Venæ ſectio omnino eſt neceſſaria, vt quæ nō ſolum a plenitudine vaſorum expedite liberet, ſed etiam ab ebullitione & ſequeſtratione humorum & ſanguinis præſeruet. Nec hic metuendum eſt, ſpiritum vitæ aut calorem natiuum imminui, aut hydropem accelerari, ſi venæ inciſio adminiſtretur, cum potius centies maius periculum Principi Illuſtriſ-

ſtriſſimo immineat, ſi nō fiat. Venis etenim & vaſis plenitudine turgentibus, nec ventilationem habentibus, non ſolum tota maſſa ſanguinea magis magiſque corrrumpitur, ſed etiam calor natiuus exſtinguitur, vnde ſuperiora omnia vehemētius pertimeſcenda: Quin imo ſi aliqua grauis inflammatio ſuccederet, ſubito e medio, quod Deus auertat, eſſet ſublatura. Euacuatio per thermas quoq; omitti non poteſt. Nullum enim accōmodatius habemus medicamentū humores pituitoſos & ſeroſos in toto corporis habitu, ſub muſculis & cute latentes, incidendi & extrahēdi, quam ipſas thermas, vtpote quæ totum corporis habitum ambire & ex omnibus partibus humores latētes extrahere, & deniq; totū corpus exſiccare valeant, & hoc quidē multo melius & felicius q̃ vllis aliis tædioſis localib. fieri poteſt. Nec etiam ad omnes alias corporis partes, neceſſaria localia applicare poſſumus, q tñ in thermis conuenienter fieri pōt: Excretis & exturbatis hoc modo e corpore prauis humorib. ad reſtaurationē viſcerū principalium, procedendū eſt.

Inter ea ventriculus primum locum sibi vendicat, nam cum sit primæ concoctionis officina; primo quoque erit adiuuandus. Vitium enim primæ, secundâ non corrigit, & corruptâ prima inficitur quoque secunda.

Ventriculi autem vitia pręcipua sunt caloris imminutio; vnde concoctricis facultatis imbecillitas & ventriculi orificii nimia relaxatio; vnde accidit *calorem in ventriculo congregatum dissipari*; hinc malum supradictum augetur. Calor itaque restituendus est & adstrictio corroboranda, quod melius aut commodius fieri non poterit, quam per acidulas & thermas; acidulæ enim in adstringendo ventriculo eiusque orificio; sunt præstantissimæ. Et quamuis acidulę per se refrigerent; ex accidēte tamen hoc loco calefacient. Dum enim orificium ventriculi & reliquæ eius partes bene constringuntur, calor in semetipsum reuolutus & replicatus, duplicatur; vnde caloris istius augmentum. Thermæ autem ipso actu calefaciunt & exsiccant, caloreque suo æthereo totũ corpus ambientes, interiorem ventriculi

triculi partiumq; ipsi contiguarum calorem fouent & conseruant, flatus toto corpore turgentes discutiunt. Epar, quod secundæ concoctionis officina, nunc sequitur. Vitia autem epatis in excessu caloris, & operationis nimium velocis & luxuriantis, deinde in deprauatione facultatis sanguificæ alteratricis cõsistunt. Radix vero horum omnium calor in iecore præternaturalis exsistit: quo ad certam & moderatam temperiem reducto; reliqua per se restituentur. Ad hanc calidam intemperiem cõtemperandam; acidulis ipsis nihil est excellentius aut præstantius; præcipue cum nauseabundus vẽtriculus reliquas medicamentosas potiones; iulepos & syrupos: non solum respuat, sed etiam eidem noxiæ exsistant. *Denique* cum ipsum semper aliqua corroboratione & adstrictione opus habeat; acidulæ ad id omnium sunt accommodatissimæ. Sed hic quædam contraindicantia opponi possunt, primum, *an epate præternaturali calida intemperie laborante, thermæ ipsa calidiores, sine noxa administrari queant?* Dicto quod sic; licet enim epar calidum

exſiſtat, exteriora tamen corporis adeò frigidis, pituitoſis & ſeroſis humoribus, ſunt repleta & obruta, vt ipſæ thermæ, priuſquam eos incidant, àlterent & extrahant, operationes ſuas ad interiora penetrandi, fere amittant. *Deinde* poſito eo, quod epar vſurpatione thermarum plus incaleſceret, idipſum tamen acidularum vſu egregie corrigi poteſt. Ad hæc, externa topica ſimul adhiberi poſſunt, quæ ipſum epar defendant. Secūda obiectio exemplis deducitur, *quod in pluribus expertū fuerit, eas iiſdem ſummo exitio fuiſſe.* Reſpondeo, argumenta iſta valere, ſi omnia in omnib. cōuenirent, ſed iſtæ perſonæ ſine dubio ſimul fuerūt aſthmaticæ, aut alio pulmonum & thoracis vitio laborarunt, quibus affectibus thermæ iſtæ plane nō conueniunt: Hic autem per Dei gratiam horum nullum eſt, poterunt ergo ſine vllo metu & noxa vſurpari. Ad cerebri corroborationem tandem deueniendum eſt, quod facile aquis capitalibus poſtmodū fieri poterit, potiſſimum, cum epatis intemperie contemperata, idipſum, colluuiem humorum eo tam facile tranſmittere

tere non poterit. Quod venenatas reliquias, quæ sinistrum latus afficiunt, attinet, poterit id post vsum vniuersalium, repetito vsu lapidis Bezoardici, corrigi.

Extremum locum curationis restaurativæ, articuli & totius corporis habitus exterior, obtinet. Ligamēta enim, tendines, nerui & musculi qui articulos ambiunt & vinciūt, reliquiq; totius corporis musculi, cum affluxione humorū nimium sunt relaxati & refrigerati, omnino restauratione caloris & adstrictione opus habent. Nisi enim arcte iterum constringantur, & calore adiuuante in suo robore conseruentur, nulla spes esse poterit, Illustrissimum Principem vllis temporib. ab influxionibus fore liberum aut immunem; cum partes illæ relaxatæ & calore orbatæ, omnib. fluxionum impulsib. expositæ, eisdem, propter caloris & adstrictionis defectū, resistere non valeant. Vt igitur partibus illis calor & adstrictio conueniens iterum restituatur, thermæ omnibus aliis adiumentis erunt præponendæ. Nam cum acuitatem exsiccandi & calefaciendi

ſtrenuam obtineant, vtrumque egregie prẹſtare poterunt. Modum inſidendi in thermas, acidulaſq; bibendi, nunc exacte præſcribere non licet: cum medici præſentes ad circumſtantiarum varietatem ſe accommodare cogantur.

Hæc ſunt fere, quæ de Illuſtriſſimi Principis affectibus præternaturalibus & morboſis, eius Celſ. complexione & temperamento, deniq; etiam curatione, pro exigui ingenii mei tenuitate, cum humili reuerentia in vnum collegi & conſcripſi: Hoc vnum ab Illuſtriſſimo Principe, humilime & ſubmiſſe petens, vt thermarum & acidularum vſum procraſtinare nolit, firmiſſime confidens eorum applicationem Illuſtriſſimæ eius Celſ. fore frugiferam & ſalutarem, quod faxit Deus.

Balduinus Clodius Medicus Chymicus Carolicaſtrenſis ordinarius.

NOTA.

Dvbito an Illuſtriſſimus Princeps huic præſcripto conſilio per omnia paruerit: Hoc

Hoc equidem ſcio, ſuam Celſ. ad thermas Badenſes Marchicas ſe contuliſſe, eaſque iniectis ſubinde aliquot libris Vitrioli, conſtanter vſurpaſſe, vnde inſignis & notabilis totius corporis excoriatio ſucceſſit. Acidulas vero Grisbachenſes ad quinque ferme miliaria in dictas thermas, illatas, nec ordine nec perſeueranter, ſed ad beneplacitum bibitas eſſe, audire memini. Purgans medicamentum quale fuerit, incertum eſt. Ex Illuſtriſſimi quidem Principis relatione accepi, ſibi ſedecim pilulas chymicas ſucceſſiuis temporibus deglutiendas, exhibitas & vſurpatas eſſe. Fuerunt qui affirmarent admixtionem Mercurii, certis ſignis in pilularum probatione, deprehenſam eſſe, de quo ſemper dubitaui, mihique perſuaſi, a quibuſdam maleuolis illud in odium Medici excogitatum & Illuſtriſſimo Principi perſuaſum fuiſſe. Quantum etiam ex præſcripto conſilio, aliorumque relatione colligere licet, eo tempore nec fuit illa inambulandi impotentia, nec calculi dolores exſtiterunt. Vt vt hæc ſe habeant, cum pro animi ſententia & ſpe concepta, non ſuccederent omnia, factum eſt, vt chirurgus quidam Argentinenſis Rudolphus, homo inſigniter temerarius, magnificis verbis, ma-

gnisque pollicitationibus, ita se insinuaret Illustrissimo Principi, vt is sui corporis curam, nō imperito quidem chirurgo, sed rerum medicarum imperitissimo committeret, eoque magis, quod externis potissimum inunctionibus, a quibus, vt illud hominum genus iactitare solet, nullum periculum sit pertimescendum, suam curationem absoluere reciperet. Hinc ad inunctionem ex hydrargyro deuentum est, & quo copiosior apparuit saliuatio, eo maiori audacia inungendo perrexit. Finito inunctionis tempore, omnia symptomata exasperata sunt, pedumque infirmitas eo processit, vt paulo post sua Cels. nec inambulare, nec stare sola potuerit. Denique, quod doloris in sinistro latere derepente facti, mentio fit, quasi a veneno aliquo exhibito excitatus sit, de eo Principem nunquam conquerentem audiui, nec ego quicquam animaduertere potui. Fuerunt equidem aliquando scelerati quidam venefici, magnis sumtibus ex Italia euocati & conducti, vt Illustrissimum & magnanimum Principem, longissima vita dignissimum, venenatis potionibus e medio tollerent, quod etiam ipsi omni studio diuersis in locis efficere conati sunt, comprehensi tamen

&

& examinati, constanter ad extremum vsque supplicium contestati sunt, se nihil quicquam suæ Celsit. Deo sic gubernante, propinare potuisse. Attamen non solum Illustrissimus Princeps, in ea quandoque sententia esse solebat, pleraque symptomata a veneno ignoranter accepto, prouenire, sed Medicorum etiam nonnulli, arthritidis caussam veneno exhibito imputarunt. An vero venenum semel acceptum, interdum quiescere, per interualla vero arthritidem mouere possit, in quæstionibus meis medicinalibus, pluribus discussum habetur.

Consilium II.

ILlustrissime Princeps, Vestræ Cels. ego captiuus officia mea possibilia humilime defero, Deumque precor, vt Soli iustitiæ Iesus Christus, qui per claritatem Stellæ, magos Orientis ad se perduxit, omnibus vestris conatibus, felices progressus largiatur. Amen.

Vulgare est apud Medicos axioma, *cognita cãa curantur morbi*, ꝓpterea opus esse video vt cãæ podagræ inuestigẽtur.

Priusquam autem hoc opus suscipiam, generale omnium Medicorum fundamentum ponam: *Tollere nodosam nescit medicina podagram.* Huic addo, *artis non esse, ad curandam podagram, variis cibis interdicere.* Summopere igitur Medicos demiror, quod curationem podagræ instituere conantur, quæ tamen proprio illorum testimonio est incurabilis. An non hoc ipsum est patientes, Principes potissimum, ludificare & pecunia emungere. In mẽtem hic mihi succurrit colloquiũ cum *D. Stromeyer* aliquando habitũ, qui mihi dixit, vulgares chirurgos & lithotomos vt plurimũ omnes esse impostores & mendaces, & temeritate quadam miseros homines incidere, mortis periculo prius denuntiato, cum tamẽ si artifices essent & secundum anatomiæ & chirurgiæ peritiam procederent, tali denuntiatione & præoccupatione opus nõ esset, cum secundum artem non nisi felix euẽtus sit exspectandus. Se quidem aliquot hominũ centena feliciter secasse sine vlla præoccupatione, & vnicum saltem puerum aliquando exspirasse, nõ quidem, quasi

ex

ex arte incisus non fuerit, sed quod parentib. profundiorem sectionem non ferentibus, mos gerendus, & ab opere recedendum fuerit. Pari pacto existimo, Doctores illos, qui Doctores esse volunt, grauissime interdũ errare, quod morbos aliquot incurabiles esse iudicent, qui tamen a Doctoribus curãtur.

Quamuis igitur professione Medicus non sim, sed indignus Theologus, minime tamen erubesco, palam affirmare versiculum de podagra falsum esse. Scio enim podagram adhibitis adhibendis, & seruatis vtrinque tam a Medicis quam patientibus, seruãdis, omnino curabilem esse. Idem de Hydrope, Epilepsia, Paralysi, aliisq; morbis, nisi omnino inueterauerint, iudicium facio, sancteque affirmo me plurimos curasse morbos, quos alii Medici incurabiles putarunt.

Quin imo me ipsum a podagra ita vindicaui, vt in annos 18 immunis ab eiusmodi doloribus fuerim, nisi quod in hac turri Basiliensi, vbi captiuus teneor, iterum me inuaserunt. Modum certe haberem, quo denuo me ab istis dolo-

ribus vindicarem, si Vestra Cels. mihi Clementissimus Medicus foret, meque e vinculis liberaret, quod vt fiat, per Deum oro, vt & mihi & aliis prodesse possim. Sed vt ad putridum Medicorum fundamentum redeam, mihi ex SS. similitudo occurrit: Quemadmodum enim populus Dei gigantem Goliath inuincibilẽ esse credebat, quem tamẽ Dauid facile superabat, sic multi morbi incurabiles creduntur, qui tamen arte curari possunt. Talis Dauid fuit *Fierauantus* Medicus. Plurimos etiam podagricos curaui Zefridus Bornius, adhuc forsan superstes, quos podagra nunquam iterum inuasit. Quapropter Medicis istis hunc versum contrarium dono.

Nesciat indoctus Medicus curare podagram,
Quã sciet expertus Medicus curare podagram.

Legantur opera Bornii, vtpote *flagellum Medicorum, fulmen Medicorum*, & *il Melampegio*, vbi talium Doctorum inscitia & fraudes ad viuum depinguntur. Sed tenebo me, nec illos deprehendendo me laudabo: Medicus non sum, qui quæstui inhio, pace tamen illorum & mea, & citra iactantiam, vidi & exper-

tus

tus ſum modum curandi ex eadem affectione & cauſſa ortos morbos, taleſq; rationes habeo, quas nemo impugnare nouit. Poſitis igitur iiſdem cauſſis, quib. ego in podagram incidi, deſignabo Veſtræ Celſitudini modum, quo me ipſum iuui. In præſentia ſufficiat infirmũ Medicorũ fundamentum oſtẽdiſſe. Poteſt quidem tales radices agere podagra, vt vel nulla arte vel difficulter curetur, nec tñ in tali quoq; caſu deſpero, modo vires & ætas non obſtent. Noui quoſdam, qui multis annis, lectulis affixi fuerunt, beneficio tamen olei & aquæ Helueticæ reſtituti. Quod ſi partes corporis principales, vt *ſtomachus, epar, ſplen, pulmo, cor, renes & caput ſanari poſſunt*, certum eſt etiam articulis, qui motum, ſenſum & nutrimentum ab illis obtinent, ſubueniri poſſe, ſi modo articulos nulla occupauit contractura, ſi nulla ſectione vel vſtione articuli corrupti fuerint.

Nunc de ſecundo, *an recto victus regimine, podagra curari poſſit*, item *an error in victu cõmiſſus podagram faciat?* Hac quoque in parte ridiculum fundamentum

ſentio. Si enim piſces podagram faciunt, ſequetur piſcatores alioſque maritimos homines, qui ſolis fere piſcibus aluntur, podagricos fieri: Sed conſequēs eſt falſum. Ergo & antecedens. Eſt igitur medica, ſuperſtitio ne dicam, inſcitia, ſimpliciter hos vel illos cibos prohibere. Negari nequit, eſſe quoſdam cibos, qui præ reliquis catarrhos gignant, & materiam podagræ ſubminiſtrent, illis tamen abſolute interdicere, valde ridiculum eſt. Sic quamuis gallinæ, capones, anſeres, anates, quia otioſa ſunt animalia, plus excrementi gignant, nolim tamen ægro quicquam denegare, modo frugalitatis metæ non excedantur. Quod quæſo cibi genus a porco & corno reſpuitur, quorum tamen neutrum podagra corripitur. Sed Celſit. veſtram hac in parte pluribus detinere nolo.

In tertia parte, Medici fere omnes in eo conueniunt, cauſſam podagræ eſſe humores ex capite defluentes, qui vt varias partes occupant, ſic diuerſæ fiunt morbi appellationes. Ego huiuſmodi defluxiones ab ea materia denominarem, in quam tādem degenerant: Cum vero

vero in tartarum seu calculum tandem degenerent, nisi artis opera resistatur, malim morbos istos *tartareos* appellare. Nullum enim noui podagricum, qui tandem non laborauerit calculo: Deinde quia in locis, in quibus vina tartarosa & calculosa proueniunt, vtpote in Austria, Vngaria & Comitatu Tyrolensi, ingens contractorum & podagricorum numerus reperitur, præsertim apud eos qui poculis certant, corporisq; exercitia vel negligunt vel habere nequeunt. Ceterum tartarus seu calculus non solum in renibus & vesica, sed partibus etiam principalioribus sedem figit, quod Fuchsius erudite monuit. Maximilianus 2. Imp. qui podagra laborauit, in ipso corde calculos habuit, qui post obitum reperti fuerunt. *Dominus de Pollvveiler* in capite, & vesicula fellis calculos habuit, quorum videndorum copiam mihi fecit Medicus Lotharingicus. In renibus Alberti Ducis Bauariæ, magni calculi reperti sunt. Straubingiæ diuitem noui ciuem *Michaelem* Bawr/ qui calculos ex pulmone per tussim reiecit. Mirum igitur non est calcu-

los quoque in articulis fieri, quorum multos, disruptis articulorum iuncturis, meis oculis vidi. Dissectis etiam caponibus & gallinaceis podagricis, tophi & calculi in eorum articulis reperiuntur. Quemadmodum igitur calculus non simpliciter ex cibo & potu, sed ex frigore & otio; item ex indigestione humorum; nimio calore, excessu in cibis generatur: sic etiam podagræ generatio fieri solet. Hinc firmiter credo vnam & eandem materiam esse calculi & podagræ, vnde quicquid prodest ad calculum, idem etiam ad podagram confert; vtpote sunt olea illa, quæ Vestræ Cels. signaui. De lapide nephritico hoc affirmo, ipsum insignem virtutem habere, non solum ad calculum, sed etiam ad podagram. Memini me eiusmodi lapidem armillis insertum donasse cuidam fœminæ podagricæ & calculosæ, quæ ex sola gestatione plurimum fuit adiuta. Quapropter Vestræ Celsitudini fideliter & humilime consulo, vt curationi meæ fidem habeat; primumque vsurpet enema designatum, quod conducet ad anteuertendũ tempus vltimæ

qua-

quadræ lunaris, quo tempore Vestra Cels. consueto morbo corripi solet. Ad enema enim & sudores, materia hinc inde dispergitur, vt paroxysmus podagricus plurimum eneruetur & minuatur. Deinde vtendum est oleo & aqua, quæ duo miraculose opitulantur. Cras, Deo dante, conficiam duas aquas ad roborandam omnia viscera principalia, viresque restaurandas. Prius tamen enema applicetur, vt ante monui, non per Syringam, sed per vesicam. Si enim per Syringam applicatur, multi flatus simul pelluntur in corpus, qui, si enema per vesicam applicetur, commode excludi possunt. *6. Ianuarii An. 1599. Durlaci, in turri Basiliensi.*

Vestra Cels.

Humilimus

Franciscus Bornius Hispanus de Madrigal Theologiæ Doctor.

NOTA.

DE prænominato D. Francisco Bornio hoc adiiciendum esse putaui, ipsum titulo & professione Theologiæ Doctorem & Canonicum Badensem fuisse: Fama autem Medicum fuisse celebrem, ex eo patet, quod tantopere Illustrissimo Principi commendatus fuit, quasi ab eius consilio, certa recuperandæ valetudinis spes exspectanda foret. Qualis autem reuera in arte medica fuerit, consilia testatum faciunt, quæ propterea inserenda existimaui, ut non solum veritas carminis constaret:

Fingunt se Medicos quiuis Idiota, Sacerdos,
 Effrenis Monachus, plenaq; fraudis anus.

Sed etiam propter antiquum illud Hippocratis dictum, multos scilicet fama & nomine, paucos vero re ipsa Medicos esse. In vita quam impudicus fuerit, testatur carcer, cuius liberationem in consiliis Medicis frustra hactenus posuit. An sua Cels. medicamenta ab ipso præscripta, vsurpauerit, compertum non habeo: tegebantur enim omnia, nec mihi de iis solicite inquirere fas fuit. Absurdas Argumentandi rationes & contradictiones luce clariores esse puto.

Con-

Continuatio prioris consilii.

ILlustrissime Princeps; Vestræ Cels. miser ego captiuus omnia ex animo precor, quæ ad animæ & corporis salutem conferunt: Quandoq; Vestra Cels. remedia contra podagram clementer a me desiderat, mihiq; spem gratiæ consequendæ facit, omni ego diligētia non solū propter promissam gratiam, quam humilime accepto, maximiq; facio, sed etiam ex obligatione Christiana, remedia petita designabo: Quod si Vestra Cels. felicem medicamentorum operationem morbiq; emendationem sentiet; aliaque medicamenta desiderabit; pari fidelitate & diligentia designabo; quamuis ego ipse medicamenta præparare malim, & istum patientem curare; vt Vestra Celsit. experientiam in aliena cute intueri posset. Morbi isti sunt curatu difficiles, & ægrorum præsentiam; complexionisque cognitionem requirunt. Attamen oleum Philosophorum hoc modo paratur; ℞ *tegulas in igne. fiant ardentes vel igniti, deinde exstinguantur in oleo communi antiquissimo, deinde*

iterum igniantur & exstinguantur in dicto oleo, denique tegulæ comminuantur, vt in retortam commode capi possint, & affunde residuum olei, in quo exstinctæ fuerunt, optime lutetur retorta luto sapientiæ, quando lutum induratum est, admoueatur igni, primum effluet oleum simplex, quod colligatur seorsim, cuius vsus est ad sananda vlcera: Deinde augeatur △, sic effluet *oleum aurei coloris*, quod etiam seorsim colligatur, cuius vsus est in prædicto morbo, & in aliis, quos Fallopius describit. Tandem extreme augeatur △. tertium oleum promanabit, quo Vestra Cels. opus non habet, Fallopius tamen eius vsum docet. Secundo oleo leuiter inungi debent iuncturę podagricorum, cito penetrat, propter miram subtilitatem, huiusque olei cita penetratio, est q. vehiculum sequentis aquæ Helueticæ. ♃ *bonum vinum rubrum, in quo per horas 24. maceretur stercus vaccinum, mense potissimum Maio collectum, fiat destillatio.* In hac aqua madefiant linteola, quæ prædictis iuncturis iam inunctis applicentur: Linteola innouentur, oleum vero sex horarum spatio semel inungatur.

Ve-

Vestra Celsit. mihi credat, hæc remedia licet simplicia sint; mirabilem tamen vim habere; nec cum ☉ nec cũ ☾ comparanda esse. Verum quia artis non est, morbũ repulisse vel repressisse, sed expulisse, ideo post tres dies vtendum est purgatione *de rad. Mechoac. vel Elect. ros.*

Vinum cum sit materia podagræ, ideo abstinendum ab eo; nisi sit bene defecatum & purum, cui insit lignum Sassafras, quia hæc radix insigniter pellit calculũ & proinde materiam podagræ. Fie[illegible]uantus omnibus podagricis cauendum esse monet a *caponibus*, *anseribus*, *&c.* hac in parte nolim ego tam scrupulosus esse. Frigus ad podagram multum facit; ideo vitandum. In victum frequenter veniant *Petroselinum* & *Nasturtium*: pellunt enim calculum. Idem præstant omnia diuretica, quæ in complexione sua neque nimis calida sunt, neque nimis frigida & viscosa: Vitentur omnes cibi viscosi, saliti & difficilis digestionis. Singulis denique anni temporibus corpus purgetur. Plura scribere non possum propter incidentes tenebras, cras si visum fuerit

Vestrę Celſ. ea deſignabo remedia, quæ dolorem in paroxyſmis podagricis demulcent. In hac parte mihi conferrent Fierauantus, opera Fallopii & Zefiridi Bornii, quos auctores mihi mitti humilime oro.

Vestræ Celſ.

Humilimus

Franciſcus Bornius Theolog. Doctor.

Continuatio.

ILluſtriſſime Princeps optarem Veſtrā Celſ. heſterna die admiſiſſe, clyſterē, vt vt ſit, cū intelligam totum corpus V. Celſ. omnino emaciari, vt caro quaſi diſparuerit. Itē quod Veſtra Celſ. longo tempore non potuerit ſtare aut incedere, appetitus deſtruatur, a medicamentis potandis nauſeam habeat: quodque vigiliæ moleſtent, &c. Omnia illa ſignificant principalia viſcera partim humoribus corrupta & debilitata partim etiam non neceſſariis, imo perniciosis pharmacis exhauſta eſſe: vnde

exteriora membra nec ali, nec munus ſuum obire poſſunt. Hinc etiam lunares iſtæ paſſiones & cruciatus articulorum ad vltimam Lunæ quadram vt plurimum recrudeſcũt. Quapropter blandiſſimis omnino medicamentis corpus purgãdum. A potionibus abhorret Veſtra Celſ. Ideo propoſui clyſterem, quãuis ſi vires ferrent, fortioribus medicamentis opus eſſet, quorũ tamen vicem, repetiti clyſteres ſupplebunt. Vomitus etiam conferret, ſi virium conditio ferret. Poteſt quinetiam corpus per quaſdã externas vnctiones purgari. Vtilius tamen erit enema, quod nõ ſolum per octiduum alternis diebus vſurpandum erit, ſed in poſterum etiam in frequenti vſu eſſe debet. Aduentantibus doloribus podagricis, vtendum eſt omnibus iis remediis, quæ dolorem mitigant, vt ſunt narcotica, anodyna & ſcarificationes. Poſt paroxyſmum, vtendum eſt oleo Philoſophorum & aqua Heluetica. Denique natura erit adiuuanda quadam aqua, cuius præparationem ſubiiciam. Accipiatur *vitulus maſculus nigri coloris per totum, trium vel quatuor ſepti-*

manarum: Si niger haberi nequit, sumatur rubei coloris, sed ita, vt vnius saltem coloris sit per totum, mactetur & colligatur sanguis, destilletur in balneo Mariæ sine additione, quia vrtica minima nunc haberi nequit, quæ alioqui adiicienda esset. Deinde accipiatur, *cor, pulmo epar, cui adimatur vesicula fellis, item lien, item fol. Sal. min. Hyssop. Pulmonariæ quercinæ quæ sursum crescit, non quæ deorsum vergit, (hæc enim alias habet vires) an. m.* ij. *pro quolibet viscere.*, incidantur ac si puls paranda esset, sic putrefiant per diem & noctem, deinde destillentur in balneo Mariæ. Cum priori aqua, omnia membra corporis, quasi illinantur ad ignem, semel vel bis in die. Alterius aquæ, singulo mane, ieiuno corpore sumatur vncia vna. Poterit etiam ad præcauendam nauseam prius masticari *Gariophyllus*. Facta illinitione ex aqua e sanguine destillata, postquam per se siccata fuerint omnia membra, debent superinungi omnes iũcturæ oleo, quod designabo. Duæ prædictæ aquæ hanc habent mirabilem efficaciam. Prima elicit calorem naturalem, & sanguinem

nem intra carnem & cutem, ita vt caro renaſcatur, & æger priſtinas vires recuperet. Altera aqua reparat conſimilia membra interiora principaliæ. Huius aquæ vſus eſſe debet menſe Octobr. huius anni 99. item altero anno menſe Martio & Nouembr. Proſunt etiam ſudores frequentes excitati in tina ad vaporem calidum, vt caput emineat: Huiuſmodi ſudores longe præfero thermis, quæ propter fortiſſimorum metallorũ mixturam, ſæpe plus incommodi quam commodi pariunt. Teſtari poſſum me plures cõtractura laborantes ſolis ſudoribus curaſſe: Quia vero ſuſpicor Veſtram Celſ. propter virium imbecillitatem ſudores ferre non poſſe, ideo erit vtendum prædictis aquis. Multos etiam paralyticos & contractos curaui ſola vrtica minima, membra flagellando. Poſt ſudorem corpus inungitur hac inunctione, quam miſer ego in menſem vigeſimum tertium nunc captiuus Veſtræ Celſit. reuelabo, humilime rogans vt me clementiſſime ex hoc carcere tandem liberet, & arcanum meum remedium aliis

quæſtuoſis & lucro deditis hominibus, minime communicet.

♃ *Ping. Ardeæ, Lutræ, quia hæc animalia piſcibus veſcuntur, repræſentant quaſi oleum piſcium, deſtillentur per duos alembicos, aereum ſc. & terreſtrem, per aſcenſum & deſcenſum.* item *ping. vulpis, cati ſylueſtris,* hæ duæ pinguedines habent in ſe proprietatem alimenti ſui, ſuntq; magnarum virium & contemperatæ quaſi in reuerberatorio: item *ping. Taxi habentem proprietatem reptilium*, hæc pinguedo mirabilem habet vim curandi paralyſin: Quia vero Taxi nutriuntur lumbricis, ideo eligo pinguedinem iſtam. Item *ping. Vrſi* in qua mirabilis vis eſt conſolidandi, nullum enim animal ſauciatum facilius Vrſo curatur: Vrſus cum alatur melle, mel vero ſit deterſiuum & ſanatiuum, fit vt iſtius animalis pinguedo ad conſolidandum ſit præſtantiſſima. Itē *ping. hominis* quæ adiicitur propter conformitatem naturæ. Item accipiantur *tres medullæ Tauri, Cerui & Equi,* quia hæc animalia ſunt robuſtiſſima, ideo medullæ iſtæ confortant. Purificentur pinguedines ſeorſim, deinde vniuſ-

cuiuſ-

cuiusque quatuor vnciæ sumantur, *ping. vero Ardeæ & Lutræ vnciæ duæ*, misce in cacabo, adde *olei bac. iunip. vncias quatuor*, item *olei Balsami Indici, vncias duas*, Misc. & seruetur ad vsum.

NOTA.

QVod de tabe & consumtione corporis hic dicitur, nihil est. Corpus enim Illustrißimi Principis in hoc vsque tempus, pingue est, musculosum & bene habitum. Quin imo, singulari Dei beneficio, statim post paroxysmos tam calculi, quam Arthritidis, adeo floridum, pro ratione temperamenti, adeoq; refectum cernitur suæ Cels. corpus, quasi nullos dolores perpessum fuerit, quod sæpe summopere sum admiratus. Pedes tamen soli contabescere videntur, nisi quod circa tarsum & malleolos, flatibus & humoribus incumbentibus turgere solent.

Continuatio.

ENemata præfero potionibus purgantibus. Enemata enim per aluum regrediuntur, de potionibus manent reliquiæ in stomacho, quæ corpus debilitant. Neque est, quod Cels. V. præten-

dat flatus, bonum enim signum est, si flatus sentiuntur: est enim indicium, materiam flatuum resolui ab enemate. Oleum purgans tale est, quo regio vmbilici inungatur. ℞ *Aloes Epat. libram vnam, Myrrhæ vnciam vnam semis, affunde aliquid de Spir. vini, in eum saltem finem, vt sursum ascendat in retorta, ad ignem ponantur & destillentur.* Aliud. ℞ *Ligni aloes, Cinamom. Turpeti an. vnciam j. Aloes Epat. Colocynth. an. vncias* ij. *Gariophyll. Croci an. scrup.* iij. *Moschi, drachmam* j. *ponantur in vitrum capax, affunde Spir. vini rectificati libr.* ij. *stent per aliquot dies, deinde adde iulepi violati libr.* j. *stent iterum per dies aliquot, deinde fiat colatura.* Huius essentiæ purgantes tres vel quatuor drachmæ cum brodio sumtæ, purgant.

Continuatio.

ILlustrissime Princeps Medici Physici officium est primum inquirere morborum caussas, deinde accommodata remedia præscribere. Quia vero Vestra Cels. desiderat remedia ad reprimendũ immanem morbum, morem ei humi-

sime geram: esset tamen consultum me præsentem corpus intueri, quam absentē designare remedia. Quia vero Vestra Cels. meam præsentiam ferre nequit, fiat Dei voluntas & Vestræ Cels. Oro autem Cels. V. vt candelas mihi subministrari clementer mandet, nequeo enim ob dierum breuitatem libros Italicos euoluere, ex quib. selectissima quæque describere cupio: Equidem non video quid mali in meo carcere per candelas facere possim. Poterit Vest. Cels. mea pharmaca in aliis hominib. experiri, obseruabit magnā eorū efficaciam.

Narcotica efficacissima.

Efficacissimum ante omnia alia, est Ladanum illud cuius cōpositionem Vestra Cels. manu D. Pistorii consignatā habet. Miraculosam huius medicamenti vim ante annos 18. mihi dixit *D. Stromeyer*. Alteram probationem vidi Ingolstadii apud D. Menzelium. Tertiam probationem ipse in variis personis vidi: Tria vel quinq; grana non trāscendo. Quando tamen dolor remisit, instandū est medicamentis purgan.ib.

Alterum.

ACcipe hyoſciamum album cum ſemine circa feſtum S. Iohannis collectum, minutim incidatur, deinde coniiciatur in fictile nouum, cui ſubiiciatur alterum eiuſdem capacitatis vas, craticula diſterminante vtrumque vas, deinde muniantur & lutentur labia vaſis vtriuſque, & ſic ſtare permittantur vſque ad ſolſtitium hybernum: tunc in vaſe inferiore reperies liquorem inſtar olei, quo partes dolentes foueri & inungi debent. Nec moueat veſtram Celſit. huius herbæ malignitas & venenata qualitas. Extrinſecus enim ſine omni periculo vſurpatur. Sic ſtillatitia aqua hyoſciami cum aqua roſarum feliciſſime vſurpatur loco Epithematis ad conciliandum ſomnum. Quinetiam fumus excitatus, ſemine hyoſciami ſuper carbones poſito, & in dentem dolentem miſſus, dolorem miraculoſe ſine periculo compeſcit, ita tamen ne fumus per fauces ingrediatur in corpus.

Tertium.

TErtium eſt aqua ex ſpermate ranarum

rum destillata, quæ eodem modo vsurpatur. Hoc medicamentum sine omni est periculo, cum & ipsæ ranæ comedantur. Hæc remedia simplicia sunt, sed reuera vtilissima. Quis vnquam credidisset, tantas vires inesse aquæ Helueticæ, quantas D. Pistorius mihi indicauit.

De Anodynis.

PRimum est linimētum paratum ex sapone Veneto cum Spir. vini, cuius vires in meo corpore expertus sum, inungendo dolentes articulos, vel ♃ *Saponem Venetū in minutas laminas sectum: item Spiritum vini, & destillentur in balneo Mariæ, primum prodit* ▽, *deinde oleum aurei coloris, separetur aqua ab oleo & seruetur ad vsum*. Sunt etiam variæ pinguedines anodynæ, vt pote *ping. Lutræ, Cati syluestres, Vulpis, Vrsi, Taxi.* Sunt item pinguedines, quæ per elixationem animalium colliguntur. Sume *vulpem pinguem, confringantur ei ossa, deinde coquatur & pinguedinem supernatantem collige.* Alii accipiunt *anserem pinguem infarctum pinguedine canina, assando anserem; superaffundunt de eadem pinguedine canina, donec an-*

ser exassatus est, colligatur ista pinguedo ad vsum.

Quando vsu narcoticorum & anodynorum dolor factus est mitior, tunc tempus est, vt hostis inter carnem & cutem latens, vsu vesicantium medicamentorum foras euocetur: Vtque magis hostis ille oppugnetur, instandum est clysteriis & purgationibus. Forma purgandi nuper est præscripta, clyster vero recipiat *Flor. Chamæm. Herb. Agrimon. Maluæ, Altheæ & Mercurialis an. m. j. coq in iusculo hordei, ℞ colaturæ istius lib. j. olei com quartam partem ad brodium olei Chamæm unciam j. Misce, fiat clyster.*

Vestra Cels.

Humilimus

Franciscus Bornius Theologiæ D.

Consilium tertium.

ILlustrissime Princeps quantũ hacte nus mihi obseruare licuit, varia qui dem & diuersa sunt symptomata, qua

Vestr

Veſtram Celſ. grauiſſime afficiunt, hæc
amen in duas quaſi claſſes referri poſ-
ſunt: Alia enim non perpetua ſunt, ſed
per interualla recurrunt: Alia fixa ſunt
& permanentia. Ex iis quę per interual-
a recurrunt, ſunt potiſſimum dolores
articulorum & calculi renum. Articu-
orum dolores interdum ſequuntur i-
pſum calculum, interdum ſine calculi
doloribus inuadunt. Articulorum do-
oribus obortis alia ſymptomata ſucce-
dunt, compreſſiones ſcilicet cordis, an-
guſtiæ & terrores, tremores item ſeu
horrores potius, qui Veſtram Celſitudi-
nem ita quandoq; concutiunt, vt lectus
commoueatur, & adſtantes miniſtri vix
manibus motum iſtum, quem Veſtra
Celſitudo *tremorem* appellat, cohibere
poſſint. Inſomnia præterea & grauiſ-
ſima animi deliquia inferuntur. Ad-
eſt interdum alui profluuium, quod
vt plurimum ſuperuenit, quando do-
ores iam remittere incipiunt. Calcu-
us interdum maiores, interdum mi-
nores cruciatus parit: Illi ipſi calculi, qui
hactenus cum magna arenę flauę & au-
reæ copia excreti ſunt, quãuis raro ſpõ-

giosi & friabiles esse videntur, sunt tamen reuera tractu contumaces, nec facile digitis conteruntur. Horum item alii flaui sunt, alii pallentes, alii magis aurei coloris. Formam quod attinet, alii simplices sunt & laeues, alii asperi, acuti & inaequales. Magnitudo eadem omnium nō est; sunt tamen qui semen phaseoli magnitudine superant.

Fixa & perseuerantia symptomata sunt, incedendi & inambulandi impotentia, quae nunc tertium annum excedit, vt Ce. sit. V. etiam extra paroxysmos ne sola quidem stare pedibusque insistere possit: Item vlcuscula quaedam in infima pedum parte, potissimum circa malleolos. Haec vlcuscula interdum acrem & mordacem, interdum minus acrem liquorem fundunt. Apparent praeterea maculae nigricantes, quae tamē, vt ex relatione Vestrę Cels. accepi, reliquię sunt, & vestigia partim ab vlcusculis, partim etiam a morsibus cati sylvestris, aliisque ictibus, relicta. Horum autem symptomatum nulla curatio institui potest, nisi singulorum caussae, & partes principaliter affectae inuestigen-

tur

tur. Huiusmodi porro inuestigatio sine consideratione temperamẽti aliarumque circumstantiarum & naturalium proprietatum fieri nullo modo potest.

Temperamentum totius corporis, teste Galeno, depẽdet ex crasi trium præcipuorum viscerum *Cordis, Cerebri & Epatis*. Cor calidum esse & humidum apparet ex amplissimo thorace seu pectore pilis denudato; caloris siquidem est, partes extendere, humiditates autem, materiam humidam ad extensionem suppeditare. Cerebrum frigidum esse & humidissimum; docent catarrhi & dolores capitis grauatiui, antehac frequenter incidere consueti, caput item amplum pilique molles. Epar in passiuis qualitatibus humidissimum esse, omnibus constare arbitror, est enim corpus obesum, caro mollis, aluus, humida & laxa, venæ humoribus tumentes, item promtitudo ad sudandum. Dubitare tamen licet, *an in actiuis qualitatibus calidum sit vel frigidum*: In eam tamen sententiam non sine multis rationibus feror, epar esse moderate calidum. Quapropter cum iis mihi non conuenit, qui

epar excessiue calidum statuunt, adeo quod epar, ratione nimii feruoris (cuius proprium est attrahere) cibum nondum elaboratum, & in ventriculo concoctum ad se rapiat; & in generando sanguine sit luxurians, cum tamen illi ipsi, qui hæc fundamenta ponunt, mox cachexiæ mentionem faciant: Quam vero cachexia & epatis in generando sanguine luxuries, hoc est, plethora, minime inter se conueniant simulque stare possint, omnibus est euidētissimum. Epatis igitur actiua temperies certis rationibus inuestiganda & demonstranda erit. Subtiles quidem isti & acres ichores, qui ex pedum vlcusculis promanant, ab epatis feruore generari videntur, maculæ item nigricantes eundem epatis feruorem attestari videntur. Denique vrina vt plurimum apparet magis colorata & ignea, quam alioqui totius temperamenti cōditio requirit. Verum istæ rationes facile impugnantur, ichores enim acres minime generantur in epate, sed ex alimenti ad pedes delati corruptione: alioqui si in epate generarentur, totū certe alimen-

tum vitiaretur, nec nutritio totius corporis eo modo, vt videmus, procedere posset. Macularum generationem potius ad externas & euidentes, quàm ad internas & latentes caussas referendam esse, superiora demonstrant. *Denique* vrina non ratione epatis, sed calidissimorum renum incenditur; vrina enim propter impedimentum calculi, diuturniorem moram intus trahit & proinde magis incenditur, ad hanc etiam confert frequens supra dorsum & renes decubitus. *Præterea* si epar ratione nimii feruoris, cibum crudum ad se raperet; multiplices perfecto, visu & tactu perceptibiles tumores & scirrhosæ obstructiones, toto isto triennio generatæ fuissent, cum vero hypochondria mollia sint; de tali calore somniare non licet. Postremo certum est, qui calidissimum epar habent; eos macilentos esse, & vt plurimum paruæ staturæ, cum vero vestra Cels. obesum & molle corpus, staturam etiam proceram habeat; epar moderate calidum esse, credere licet.

Renes sine dubio sũt calidissimi, par-

tim ex proprio suo temperamento, partim, etiam ex frequenti supra renes decubitum, qui mirifice, in mollioribus præsertim lectulis illis, renes incendit. Hinc bestiæ, vt Aristoteles memoriæ prodidit, nec calculis renum, nec seminis profluuio molestantur, quia supra renes non decumbunt. Accedit etiam quod Vestra Cels. iure hereditario calidos renes & ad calculum dispositos habet, cum intelligam Vestræ Cels. Illustrissimos parentes, præter Arthritidem, calculosis etiam & calidissimis renibus affectos fuisse.

Proinde dolor articulorum, quatenus dolor est, ab intemperie aliqua vel soluta vnitate, necessario dependet, ꝙ cum Galeno 2.loc.aff.cap. 5. Medici ad vnum omnes fatentur. Intemperies vero duplex est, alia scilicet simplex, alia cum materiæ affluxu: Sed cum in hoc casu pars dolens in tumorem conspicuum attollatur, non est dubitandum, quin dolor ille fiat ab intemperie cum materiæ affluxu. Materia affluens vel humoralis est vel flatuosa. Verum cum tumor in hoc casu sit tensiuus, tensio

vero a flatib. cutem extendētibus, fiat, in magnam flatuum cōiecturam deuenio. Verum enimuero cum flatus minime per se subsistant, sed ex idonea materia humorali oriantur, cōsequens est, illam ipsam materiam inuestigare. Cōstat autem apud omnes, ex omnibus humorib. nullum esse magis idoneum ad generationem flatuum, ipsa pituita, hæc enim, superueniente calore aliquo debili, in flatus promtissime resoluitur. Accedit quod hæc ipsa pituita, in maiori copia quam par est, passim in Vestra Cels. animaduertitur, potissimum vero colligitur in capite, ex quo in subiectas partes effunditur: Caput enim teste Hipp. *lib. de glandulis* est humoris pituitosi metropolis & *Gal. 3. de symt. caussis*, nec non *cap. 8. de sang. miss.* inquit, *caput totius corporis caminum, ad recipiendum quasuis iniurias aptissimum & ad reiiciendum promtissimum esse.* Quapropter pituita plus iusto aucta & in capite collecta, bilicosoque humore comitata, interdum certis temporum interuallis, quandoque etiam incertis temporibus ad articulos manuum & pedum, a ton-

te caloris remotiores defertur, ibique partim ob copiam, membranas & ligamenta distendit, & sic solutionem vnitatis, alteram nimirum doloris caussam, infert, partim etiam in flatus resoluitur, qui magis magisque cutem extendendo, partesque neruosas lacerando dolorem exasperant, & tumorem conspicuum excitant, flatus enim in parte aliqua conclusi, vehementissimos, *teste Galeno 12. meth. cap. 8.* dolores pariunt. Hic vero speculandi occasio se offert, quæ nimirum caussa sit, quod Cels. vestra interdum ferre potest, vt adstantes ministri, vel manibus articulos dolentes premant, vel super impositis culcitris arctissime contrahant, vnde leuamen percipitur, id quod alii Arthritici, citra insignem cruciatum ferre nequeunt. Hac in parte duo succurrunt, quæ responderi possunt, quæ si rei non satisfaciunt, fateor me caussam ignorare. Primum est, quod dolores a flatibus excitati, licet sint vehementes, dum adhuc in spatiis exiguis sunt conclusi, paulo tamen post, cute magis distensa, hoc peculiare habent, vt manuum contre-

ctatio-

ctatione, quasi fomento aliquo addito, si non mitescant, saltem non exaspe-rētur, quod ipsum sensisse videtur Hipp. 2. *Epid sect.* 6. Deinde qui Arthritide laborant, vt plurimum habent corpora emaciata, vt præter ossa aridamque cutem nihil supersit, adeoq; nullam compressionem citra insignē neruosarum partium dolorem, sustinere possint: In Vestra autem Cels. corpus minime est emaciatum, sed singulari gratia diuina, pingue beneque musculosum, ideoque compressionem facilius ferre potest. Non enim locus proprie affectus, vtpote qui interior est, sed non affectus, id est exterior premitur. Quapropter ex hisce & aliis accidentibus, quæ paulo aliter in Vestra Celsit. quam in aliis Arthriticis se habent, minime concludere licet, istos articulorum dolores cum vulgari Arthritide non esse comparandos, sed potius ab exhibito aliquo veneno prouenire. Nullum enim est venenum in rerum natura, quod intra corpus quandoque quiescere, exacto vero Lunæ cursu, recurrere, sæuire & articulos cruciare possit:

Hoc ipſum vero mirum non eſt, ſi humoribus imputetur, videmus enim febres periodicis temporibus recurrere, alioſque morbos præſertim a pituitoſo humore dependentes ſecundum lunæ curſum & recurſum exacerbari & recrudeſcere. Spaſmum quod attinet, qui interdum etiam accedit, totum a flatibus dependere puto.

Sunt enim dolores iſti momentanei, qui materiam leuem & facile diſſolubilem innuunt. Similiter flatus, ipſos tendines & partes neruoſas commodiſſime occupare, ſuoq; inordinato motu, corpus mira celeritate & viciſſitudine cõmouere & exagitare poſſunt, superueniente ſcilicet facultate expultrice, ſibi noxium quiduis expellere conãte. Malim tamen tremorem iſtum & agitationem membrorum, potius horrorem appellare, non ſolum febribus, ſed etiam omnibus catarrhoſis affectibus familiare ſymptoma: Quando enim flatus vel defluxiones per partes neruoſas & ſenſibiles feruntur, neceſſario fit eiuſmodi tremor vel horror. In hac ſententia me confirmat, quod tremores

iſti

isti vestram Cels. potissimum in princi-pio & vigore paroxysmorum, nũquam autem in declinatione (quantum qui-dem mihi obseruare licuit) occupant & concutiunt, illis enim temporibus materia morbosa adhuc fluit & moue-tur, in declinatione vero iam fluxit & superari incipit. Porro flatus sursum ela-ti, cor totumque pectus premunt, hinc angustiæ illæ, animi deliquia, lassitudi-nes & palpitationes prouen[i]ũt. Quam-uis etiam dolores per se vitalem facul-tatem molestando, hæc symptomata inferre possunt. Potissimam tamen caussam angustiarum animique deli-quiorum & terrorum in graueolenti-bus flatibus positam esse, certis conie-cturis in aliquot paroxysmis obseruatis, firmiter statuo, quandocunque enim flatus copiose in ipsis paroxysmis erum-punt, pectoris illæ angustiæ animique deliquia manifeste reimittunt. Quin-imo quotiescunq; alui illud profluuium, alioqui sub finem paroxysmorum inci-dere consuetum, in medio paroxysmo Vestram Cels. inuadit, toties eandem a prædictis symptomatibus immunem

obſeruaui. Quapropter Celſ. Veſtra in ipſo paroxyſmo aluum minime cohibere debebat, quod ad deuitādum maiorem dolorem, qui excitatur, quando miniſtri Veſtram Celſit. e lecto in ſellam collocant, haud raro fieri ſuſpicor. Ad terrores iſtos & inquietum ſomnū, plurimum confert ille ſupra dorſum decubitus, qui omnibus etiam bene valētibus grauis eſt & terrore plenus. Dolorem quod attinet, qui interdum in paroxyſmo *Arthritidis*, interdum extra eundem, circa regionem renum, vel ſecundum longitudinem & propagationem vaſorum vrinæ, affligit, ſine dubio ex calculo prouenit, quod non ſolum ſitus illarum partium, ſed arena quoque & lapilli cum vrina excreti, manifeſte docent. Calculi cauſſa materialis varia eſt, id quod coloris varietas declarat. Humorem tamen terreſtrem, nec non pituitoſum potiſſimum horum malorum fomitem conſtituo. Cauſſa efficiens eſt immoderata & exceſſiua renum caliditas, quæ partim natiua eſt, partim ex frequenti & diuturno ſupra dorſum decubitu, aduentitia.

Huc

Huc accedit calculosa renum disposi-
tio ab Illustrissimis parentibus renibus
implantata.

Restat consideremus inambulandi
impotentiam, quæ etiam extra paroxys-
mos in tertium nunc annum perseue-
rat, quam ego paroxysmorum frequen-
tiæ, maximæque articulorum imbecil-
litati ex multiplici mercurii inunctione
factæ assignare non dubito. Quantum
enim mercurius articulis noceat, vel so-
li aurifabri, aliique qui in fodinis & præ-
parationibus mercurialibus occupan-
tur, testatum faciunt. Vestram tamen
Cels. de tophis seu nodis, multo minus
de dislocatione vel luxatione articulo-
rum solicitam esse nolim, nulla enim e-
ius modi malorum signa apparent, nec
dubitandum quin vestra Cels. si paro-
xysmi saltem rariores essent, extra pa-
roxysmos libere inambulare & incede-
re posset.

Exploratis hunc in modum affecti-
bus morbosis eorumque caussis, consi-
derandum est, quid medicina per diui-
nam benedictionē præstare possit: Me-
dicina vero alia in paroxysmo alia extra

paroxysmos requiritur. In paroxysmis magis respiciendum ad ipsos affectus quam ad caussas, adeoque dolorem mitigantia & confortantia medicamenta, vrgēte sic necessitate, administrari possunt, quæ tamen pro diuersitate caussarum varianda erunt. Dolorem inter alia demulcet cataplasma ex radice *Altheæ flor. Chamæm. medullæ panis ex siligine confecti, & modico Croci, cum lacte præparatum partique dolenti impositum.* Ad eandem intentionem confert talus porcinus ad albedinem cōbustus cum sufficienti quantitate vini sublimati in quo prius Chamæmelum coxerit, loco fomenti. Feliciter etiam dolorem compescit vinum sublimatum cum camphora, itemq; lumbrici terrestres contusi, & in forma cataplasmatis impositi. Denique in vino sublimato macerari solet *Galanga, calam. ar. flores saluiæ & lauendulæ*, facta expressione adduntur aliquot lumbrici terrestres, contunduntur, iterumque fit expressio fortis, ita colatura sed expressus liquor, partibus dolentibus applicatur. Interea pro confortandis & refocillandis viribus vsurpen-

bentur aquæ cordiales vſitatæ. Extra paroxyſmum, reſtauratis viribus adhibenda eſt omnis opera, vt ſuperflua humiditas, quæ ad gignendos flatus materiam ſubminiſtrat, ac proinde non ſolum articulorum dolori, ſed etiam ſpaſmo aliiſque ſymptomatibus occaſionem præbet, idoneis remediis auferatur. Aufertur ſuperflua humiditas repetitis pro ratione circumſtantiarum purgationibus & ſudoribus. Cum vero Celſ. Veſtra in genere ab omnibus medicamentis, maximeque ab iis quæ ingrati ſunt ſaporis vel odoris, plane abhorreat, poſſet continuari vſus infuſionis *Hermodactylorum*, *fol. Senæ*, *florum Perſicorum cum correctiuis*, illa tamen omnino exterminanda eſſe puto, quæ vrinam mouent & calculum pellunt, vt ſunt *radix Aſparagi, ſemen milii ſolis, &c.* Impoſſibile ſiquidem eſt, vnum & idem medicamentum diuerſas operationes ſimul feliciter expedire. Quinimo tantum ex tali mixtura periculum imminet, vt medicamenta, quæ calculum propellunt & vrinam mouent, aliquam, per medicamentum purgans, exagita-

tæ & commotæ materiæ partem, ad renes rapiant, vnde minime dubitandum, quin Vestra Celſ. continuando eiuſmodi medicamenta ſine iudicio cōmixta perpetuum ad generationem calculi fomentum ſit conſeruatura. Diuerſis igitur temporibus & diſtinctis medicamentis, modo purgādum, modo calculus comminuendus & expellendus. Cum vero medicamenta purgantia frequenter vſurpata naturæ fiant familiaria, ac proinde parum feliciter operentur; poſſet modo infuſio prædicta, modo puluis Hermodactylorum, Turpeti, Mechoacæ, quæ nullum habent ſaporem cum correctiuis in iuſculo aliquo aſſumi. Hoc etiam Veſtram Celſit. humilime monere debeo; mihi modum iſtũ vtendi medicamentis purgantibus inter prandendum, minime probari poſſe; medicamenta enim purgantia in quacunque etiam forma aſſumantur, cum cibis non ſunt confundenda, ſed vacuo ventriculo aſſumenda, ne multiplices internorum viſcerum obſtructiones ſubſequantur. Corpore perpurgato ſudores moueri poſ-

ſunt

ſunt ſingulis vel alternis diebus, per *terram ſig. Sileſiacam* cum aqua Cardui vel Scordii: Nec etiam dubito, quin decoctum Chinæ vel ſarſæ parillæ magnam opem ſit allaturum. Verum enimuero cum vires ob crebros ſudores & purgationes debilitentur; opus erit reſtauratione per medicamenta; quæ non ſolum ori grata ſint, ſed partibus etiam male affectis accommodata. Ad hanc intentionem Celſ. Veſtra vti poſſet conſerua *flor. Lauendulæ, Saluiæ, Maioranæ*, quæ non ſolum cor & cerebrum, ſed articulorum etiam intemperiem moderate corrigunt. Ad hunc finem conferunt tabellæ ex *Ambra, oleo ſtillaticio Cinamom. & Aniſi cum ſacharo in aqua Saluiæ, Roſarum & Cinamomi diſſoluto*. Sublata ſuperflua humiditate; quod vnius menſis ſpatio perfici poterit, ſi modo remedia continuentur, ſperare licet, non ſolum Arthritidem, ſed alia quoque ſymptomata, ab ea dependentia in meliorem ſtatum reduci poſſe.

Renes calculoſos quod attinet, etſi ſublato omni humorum exceſſu materia

ad calculi nouam generationem præcisa & ablata sit, accommodatis tamen remediis, ii ipsi calculi; qui nūc renibus sunt impacti; expellantur & renum excessiuus calor contemperetur. Ideoque non possum illa violenta & calidissima remedia approbare, qualia sunt spiritus ba carum iuniperi: *Oleum & Spiritus Terebintinæ.* Licet enim calculum expellant, renes tamen magis inflammant & nouæ humorū attractioni occasionem præstant: Longe mitius & tutius foret extractum quod ex baccis iuniperinis contusis, affusa aqua fontana, paratur, facta enim forti expressione, liquor expressus coquitur ad cōsistentiam mellis: Tutior etiam est aqua illa iuniperina; quæ fit baccis iuniperinis in vasculum ligneum coniectis superaffundendo aquam fontanam calentem, ita vt ferueant instar musti, quam Cels. Vestra interdum ordinarie bibere solet: Præstaret tamen meo quidem tenui iudicio, aquam istam propter rationes supra dictas; cum cibis non miscere. Extra pastum autem quando ventriculus a cibo vacuus est, cōmodissime bibitur. Hoc

etiam Celſ. Veſtra ſibi perſuaſum habeat, calculum facilius propelli quando laxantia, vel ante, vel vna cũ aqua iuniperina aliiſque diureticis ſumuntur. In hunc vſum nihil præſtantius obſeruaui, quam ſyrupum Altheæ, qui non ſolum calculum paulatim expellit, ſed vas etiam relaxat & ad expulſionem aptas reddit, renes denique moderate refrigerat. Abſtinendum igitur a calidiſſimis illis, & propter renes impenſe calidos vtendum eſt tẽperatioribus: Quinimo non ſine ratione mihi perſuaſum habeo, refrigeratis renibus, expulſiſque calculis, articulorum quoque dolores rariores fore, Veſtra enim Celſ. ipſa aliquoties obſeruauit, calculi dolores occaſionem dediſſe articulorum dolori, vt ante conſuetum tempus inuaderet, vel etiam duplicaretur. Plurimum igitur momenti, renum moderata frigiditas obtinet. De chirurgicis remediis, quæ ſubiiciam non habeo, niſi quod ſectionem venæ, præſertim inuſitatam illam & immoderatam, quatuor venas ſimul aperiendo, nulla ratione commendare poſſum. Scarificationes vero

in ceruice & ſcapulis nec nō ſub regiõne renum vſurpatas, non inutiles fore arbitror. Quatuor etiam fonticuli, vt conſeruentur, nemo niſi rerum medicarum ignarus diſſuadere poterit. Etſi enim ad præcauendum conſuetum articulorum dolorem; hactenus parū profuerint, poterunt tamen ab aliis grauioribus & ſubitaneis morbis præſeruare. Neque obſtat, quod interdum vnus, interdū duo fonticuli minus fluunt. Non enim ad id ſolummodo reſpiciendum; quod e fonticulis effluit, ſed etiā quod inſenſibiliter halitus ſpecie exhalat. Cū enim natura minutiſſimos poros; ſine magna euaporationis vtilitate haud cōdiderit, atq;, vt perpetuo aperti ſeruarētur, minutiſſimorum pilorum generationem ordinauerit; minime profecto dubitandum, quin per fonticulos multum fuliginoſæ materiæ exhalet, quæ alioquin intra corpus cohibita, deſtillationes augeret. Ex hoc fundamento duo alia, humilime monenda mihi ſuccurrunt, quæ clementer a Veſtra Celſ accipiantur, etiam atque etiam rogo. Primum quod mihi conſultum videretur

tur, ſi Veſtra Celſ. quandoque capillos capitis radi permitteret: quantum enim prolixa coma caput grauet, omnibus eſt notum. Cum etiam Veſtra Celſ. multum ſudare ſoleat, non abs re foret, ſi quandoque caput lixiuio medicato, ad aperiendos poros, mundari curaret, vel ſi lixiuium & lotio diſpliceret, ſaltem ſpongia in vino madefacta ad detergendum, vti pateretur. Alterum eſt quod ad recuperandam valetudinem, multum obſtat, pedum illa non ſolum per lintea multiplicia, ſed pelles etiam leporinas, inuolutio. Per huiuſmodi enim perpetuam cuſtodiam, caput maximopere grauatur & defluxiones augentur, pedes enim concluſi non niſi ſurſum euaporant.

Verum cum omnes ægri, maxime autem viri principes, vnice ea medicamenta deſiderent, quæ non ſolum grata ſunt ori, ſed etiam, quæ omnes affectus (quatenus poſſibile eſt) reficiant, nihil excogitare poſſum, quod Veſtræ Celſit. tam profuturum, plane mihi pollicear, quam ipſas acidulas

Schvvalbachenses, multoties enim expertus sum, & ratio experientiæ subscribit acidulas istas superfluas humiditates, tam per vrinas quam per sudores euacuare; corpus plus iusto humidum exsiccare, calculum e renibus expellere, renumque intemperiem aptissime corrigere. Quantum ēt ad excitandum appetitū, ad iuuandā concoctionem ad articulos relaxatos & debilitatos confirmandos, aciduląe conferant, multiplici experientia constat. Poterit tamen Cels. Vestra si acidulæ aluum non mouerint, per interualla idoneis vti purgationibus, vt non solum tenues & aquosi humores per sudorem & vrinam; sed crassiores etiam per aluum expellantur. Ante vsum vero acidularum, vniuersum corpus ab omni humorum colluuie vindicandum & purgandum; ne plus incommodi quam cōmodi acidulæ inferant. Si his accedat legitimus vsus luti in acidis fontibus collecti & emplastri modo articulis applicati, magnam vtilitatem Vestra Cels. percipiet. Post vsum acidularum, si Vestra Cels. domum redierit, meum consilium esset, vt pro lotio

otione pedum & manuum frequenter vteretur decocto aluminis, ſalis, vitrioli, baccarum Lauri, iunip. quantum eiuſmodi lotio articulos confirmet & ab influxionibus tueatur, multi ſunt experti.

Pro interno medicamento articulos confirmante Veſtræ Celſ. iam ante humilime commendaui vinum medicatum iuæ arthethicæ, idem adhuc commendo, poſſet etiam vſurpari iulepus ex aqua Saluiæ & iuæ arthetica paratus.

Poſtremo mentionem facere cogor, cuiuſdam pulueris, quem puluerem Ionis vocant, illum enim magni nominis Medici feliciſſime vſurparunt. Recordor D. Donzellinum præſtantiſſimum Venetorum Medicum dicere ſolitum, puluerem iſtum frequenter vſurpatum ab articulorum doloribus præſeruare, niſi quis Sardanapalũ imitari velit. Sed cum puluis iſte ingratiſſimum ſaporem habeat, alium ſuauiorem, non minori felicitate & ſucceſſu, aliquoties vſurpaui, is recipit *Herb. Iuæ arthetica, Roſmarini, Saluiæ minoris, ſeminis Carui, Coriandri an. quãtum videbitur cum ſacharo fiat Tragea.* His ſi acceſſerit conſtans victus ra-

tio, aliarumq; rerum externarum recta administratio Vestræ Cels. per diuinam benedictionem profutura, plane confido: Sin idonea victus ratio obseruari, nec animi affectus cohiberi possunt, ne plura quidem profutura suspicor.

Clementissimus Deus largiatur Vestræ Cels. pristinam corporis sanitatem, vt sanctis & salutaribus suis consiliis, ecclesiæ & patriæ quam diutissime prodesse possit. Durlaci 4. Maij An. 1599.

Cels. Vestræ

Humilimus

Ioannes Matthæus Med. Carolicastrensis ordinarius.

NOTA.

DEcreuerat Illustrissimus Princeps mense Maio Anni 1599. ad fontes acidos Schvvalbachenses se conferre: cum vero sub ipsum profectionis tempus consueti articulorum dolores recurrerent, & ad exitum, quasi Maii perseuerarent, iter illud in 12. Iunii fuit dilatum, adeoque sua Cels. nec voluit, nec sane ob metum alterius paroxysmi, breui subsecu-

secuturi, iustam corporis euacuationem instituere potuit, vix enim aliquot dies recolligẽdis virib. necessarii superfuerũt. Schvvalbachii vero bis saltem ante initium acidularum, facta est purgatio, more tamen consueto, accipiendo scilicet haustum vini purgantis initio prandii, id quod nullis precibus aut rationibus emendare potui. Deinde singulis septimanis semel corpus purgatum fuit. Operationem acidularum quod attinet, in ipso acidularum vsu aliquot lapilli cum magna arena copia, excreti fuerunt. sed hoc nihil noui, nam extra vsum acidularum sæpe factum est. Articulorum ea fuit obseruata conditio, vt sua Celsit. mensæ innitendo, sine alio fulcro, sola, pedibus insistere per exiguum temporis momentum potuerit. Crura etiam liberius sursum trahere & eleuare potuit. Aliorum medicamentorum nulla fuit habita ratio, nec successit ea operatio, quam per Dei gratiam, animo conceperam, omnia enim symptomata antiquum obtinuerunt.

Consilium IV.

ILlust. iss. ac Clem. Domine Princeps, symptomatũ syndrome quib. cũ C. T.

longo iam tempore conflictarur, satis lucide ostendit, non vnicum & simplicem, sed varios & complicatos eiusdē Celsitudinis corpori inhærere morbos, qui quidem mutua ex sese & longa serie vltro citroque nati sunt, vt vnus alterius caussa potius quam morbus appellandus videatur: Singuli tamen ob eorundem diuersitatem, peculiarem curationem exposcunt. Quis enim organorum nutritioni destinatorum debilitatem, epatis nimirum totiusque venarum ex eo prodeuntiū ambitus, calculosam item renū dispositionem, capitis humiditatem & excrementorū procreationem, tendinum denique neruorum atq; articulorum immanes cruciatus ex flatibus (cruditatum sobole) exortos ad vnum morborum genus referre commode possit, cum tot tamque diuersarum partium actiones lædantur: e quorum numero, morborum etiam numerus necessario adaugetur: Morbus autem aliud nihil sit, quam dispositio præter naturam, actionem primo & per se lædens. Caussæ igitur horū morborum proculdubio plures erunt, qui

bu-

bus proprie curatio debetur, & ob id diligenter inuestigandæ & remouendæ sunt: Licet enim fons & origo totius mali ad cerebri destillationes eiusdemque humiditatem, tanquam ad caussam antecedentem & remotam referri non sine ratione possit: Attamen non cerebrum solum, verum & reliquæ partes naturales nutritioni inseruientes epar in primis & ventriculus ab optima temperatura recesserunt, nec non flatuum copiam generarunt, qui ab hisce tanquam mādantibus partibus, ad neruos, stomachum, tendines & articulos maxima vi, tāquam ad recipientes partes propellūtur, q̄ ob substantiā mollem & flaccidā ad sucipiēdas fluxiones aptæ sunt, ibidemq; maximos dolores, cum magna viriū prostratione tam diu excitant, donec finiatur accessio, & noua materia deinceps ad nouum paroxysmum generandum congeratur, quod p Lunæ motu, qui in istiusmodi humorum cum generatione, tum agitatione plurimum valet, plerunque statis temporibus accidere solet. Ex quibus perspicuum est, internas horum affectuum

cauſſas, in duo maxime genera dirimi
poſſe, in principalium nimirū partium,
cerebri, epatis, adeoq; totius venoſi ge-
neris, omniumq; humorum præcipuæ
officinæ & receptaculi, humidam in-
temperaturam, partim ab ortu & gene-
ratione, partim a victus ratione contra-
ctam, qua calor natiuus obruitur, atque
indies imbecillior redditur, varios hu-
mores, ſeroſos cumprimis, qui renum
calore attracti in calculos vertūtur: De-
inde quoq; crudos & pituitoſos, qui fla-
tuum ſedes ſunt, quique cum illis in ar-
ticulos incumbentes, cum ſummo cru-
ciatu hinc inde diſcurrunt. Hinc duo
curationis ſcopi maxime erunt, humo-
rum nimirum ſeroſorum, craſſorum &
pituitoſorum e corpore expulſio, præ-
miſſa eorundem idonea præparatione.

Deinde membrorum mandantium
& recipientium per alterationem & ad-
ſtrictionem facienda eſt corroboratio,
ne humores tam copioſe generentur,
nec facile fluxiones recipiantur.

Quod licet variis medicamētis per-
fici poſſit, quæ quidem omnia hic enu-
merare vix licet, ſed præſentis Medici
iudi-

iudicio & fidelitati committenda, nec
vni in tanto affectuum concursu fiden-
dum, neque statim omnis spes abiici-
enda, si non protinus optatum produ-
cant effectum, cum morbus chronicus
sit & diuturnus, qui longa constantique
curatione indiget. Meo tamen iudicio,
adhibita optima diæta, in qua crudi-
tates & satietates vitentur, acidulæ
Schvvalbachenses, reliquis omnib me-
dicamentis præferendæ, tum ob faci-
lem illarum vsum, tum etiam ob illa-
rum vim insignem, humores serosos &
destillationum materiam per vrinas &
sudores digerendi, renes & vias vrina-
rum ab infarctu calculosæ materiæ pur-
gandi, interna viscera reserandi & ro-
borandi, vi adstrictoria qua pollent
maxima. Crassa autem & viscosa ma-
teria, deinde facile per interualla me-
dicamentis purgantibus iisque leuiori-
bus, ne naturæ per se imbecillæ vis in-
feratur per vomitum cientia, quæ tho-
raci nocent & caput replent. Leuiora
autem sunt syrupus *Diacarth. Diaser.os,*
rosaceus solutiuus cum infusione Agarici: E-
lectuariũ Diaturbit cũ decocto Myrobalano-

rum. Manna, pilulæ aggreg. arthetica, de Agarico, vel etiam de Hermodactylo, & si-
milibus per interualla repetitis, prout
præsenti Medico visum fuerit, quæ licet
aliquo modo palato ingrata sint, tamē
dulcissimæ sanitatis recordatio, amari-
tudini medicamentorum opponenda,
& in memoriam reuocandum dictum;
morbos medicamentis curari non cle-
gãtia. Interea quæ a Medicis ad ea ar-
thos, & partes principes corroboran-
das præscripta sunt, non erunt negli-
genda. Vsum Terebintinæ cum aqua
rosarū lotæ vnice commendarem cum
ad podagricos dolores, tum ad calculo-
sam renum constitutionem.

Conferunt etiam myrobalani che-
buli conditi sæpe vsurpati alia que con-
fectiones ex speciebus conditis, pulue-
ribus, conseruis Rosarum, luæ Moscha-
tæ. Neque negligenda sunt externa, in-
unctiones & emplastra, quæ omnia
præsentis Medici officium requirunt.
Atque hæc sunt Illustrissime domine
Princeps, quæ in librorum inopia C. T.
salutis prospiciēdæ gratia cōgere, e po-
tui, quæque doctiorum iudicio libenter
sub

submitto. Cels. T. me humilime commendans, cui firmam & prosperam sanitatem a Deo optimo ardentibus votis exopto. 13. Maij An. 1599.

Cels. T.

Humilimus

Philippus Fesel aulæ Hochbergensis M. d. D. ordinarius.

Consilium V.

MOrbus articularis est articulorum imbecillitas dolorque ex interuallo, nonnunquam statis temporibus recurrens; a fluxione ortum habens, quę sese insinuat inter membranas tendinesque articulorum.

Huius morbi plures sunt species, vt, qui in manuum carpo & digitorum lacertis versatur, *chiragra* dicitur, qui genua occupat, *Gonagra*, qui coxas, coxendicus, qui pedes, *Podagra* nominatur, qui vero omnes articulos inuadit, *Arthritis est*.

Afficiuntur articuli, tendines, vincula, quæ ossa connectunt, membranæ, quæ eadem ambiunt, aliquãdo implentur, aliquando distenduntur. Grauis est dolor, qui per interualla recurrit: cum primo malum inuadit, leuius est, paulatim accrescit, præsertim in mala victus ratione: Tum enim plures, imo sæpe omnes totius corporis articuli implentur humore & dolore afficiuntur. Podagra vix vnquam tumet, gonagra & chiragra non sine conspicuo tumore inueniuntur. In paroxysmo appetitus prosternitur & vigiliæ molestæ sunt.

Caussa plerunque cachexia est, in qua tamen pituitosus humor nonnunquam in venis magnis & iecore, semper fere in capite abundat, quas partes, dum grauat, in articulos tendinesque propellitur. Copia humorum in hoc morbo peccantium ex Veneris vinique generosioris immodico vsu, cruditate, partis imbecillitate, otio, consuetarum exercitationum intermissione, vacuationum naturalium suppressione, nimia animi perturbatione, tan-

dem etiam a parentibus in prolem de-
riuatione gignitur. In adultis fere nun-
quam; in iunioribus sæpe curatur, mo-
do nodosa non sit Arthritis nec here-
ditaria & bona obseruetur victus ratio.
Tormina & Diarrhœa morbum ple-
runq; leuant, Venus & vinum grauant.
Recurrere, vt plurimum solet vere &
autumno, etiamsi æger liberatus videa-
tur; præsertim quando a parentibus
malum est communicatum; in tali e-
nim casu non nisi palliatiua est cura-
tio & momentanea. Extremis mor-
bis extrema remedia sunt adhibenda:
Apte cum communi prouerbio qua-
drat hæc Medicorum sententia, duro
nodo, durus quærendus est cuneus.
Neque tamen hoc ita intelligendum
uto (saluo tamen aliorum iudicio)
anquam ipsis remediis aliquid pericu-
i subesset, sed cum ex immanitate mor-
i, de ægri salute nihil sperari possit,
tendum est tamen pro magnitudine
norbi medicamento forti, ex cuius vsu
ihil mali timeri queat. Exempli gratia:
morb. extreme calidus sit, remedium
xtreme frigidum requirit; licet autem

extreme frigida propter excessum naturæ sint inimica; quia tamen morbo resistunt qui naturæ insidiatur, ideo naturæ amica & salutaria habentur. Hinc forte probari posset Spagyricam illam medicinam cum recta ratione vsitatam, non, vt vulgo putatur, naturæ sed morbo insidiari, & licet aliquantulum operosius morbum aggrediatur; non tamen natura inde debilitatur; multo minus, vt quidam pessime censent, exstinguitur, plures enim ab ipsis qui hoc garriunt, incurabiles habentur, & longa morborum protractione, aut misere cruciantur; aut plane exstinguuntur, quam a veris Spagyricis fieri solet. Neque hoc propterea dico, quod Vestra Cels. de mea medicina & sua sanitate aliquid certi polliceri velim aut possim (impotentia enim mea diuinæ omnipotentię subiecta est) sed vt illud solummodo tester, quod iam olim in hac, qua vtor medicina, vidi; & hodie plurim suo damno ex alia ista experiuntur. Sed pergo ad curationis partem. Aer temperatior sit, licet ille qui ad caliditaten & siccitatem accedit, sit laudabilior. A
ment

imēta, quæ minus nutriunt, magis conuenire putantur; nec iis ad crapulam vix ad satietatem vti conuenit. Plures etiam Medici ad aliquot dies inediam præscribunt, quam in hac cura non necessariam puto. Cibus autem statutis horis exhiberi debet, nisi euacuatio impediat. Potus sit infusum vel decoctum radicis Chinæ, nullum vinum, nisi tenue, idque in mensa cum *essentia nostra capitali* permixtū, sed paucum. Exercitium extra paroxysmum sit, per ministros circumduci aut in sede circumferri. Somnus sit moderatus, vitetur diurnus. Aluus in & extra paroxysmum aut natura aut arte sit soluta. Veneris abstinentia multum iuuat, vsus nocet multum; animi perturbationes & grauia studia, mala.

Medicamenta totum corpus euacuantia duplicia sunt, alterū minerale est, alterum vegetabile; idq; factum est partim quia Vestra Cels. vomitus ex minerali medicina, siue Mercurio vitæ excitatos difficilime fert; partim etiam ne ex frequenti vnius medicamenti vsu, natura isti assuescat, adeo vt illud dein-

ceps debitam operationem habere nequeat, tũ etiam quod humores alioqui pertinaces mutatis interdum remediis facilius educãtur, q̃ si eodem semper vtamur pharmaco. Mercurius autẽ vitæ, q̃ tuto exhiberi possit, si V. C. exemplũ deesset, possem præter vulgus hominũ multorum generosissimorũ comitum & nobiliũ fœminarum, & virginum nomina recensere, quæ ipsius vsum nõ solum suo exemplo approbant, sed etiam in cœlum laudibus extollũt, nisi putem in re tam manifesta, non opus esse probatione. Huius Mercurii vitæ Dosin quatuor granorum, V. C. singulis dieb accipere post Lunæ mutationem po test, idque quater in mense. Hinc qua tuor vomitus, decem vel octo sedes se quentur, neq; nausea in stomacho vltr tres horas in stomacho erit. Hora se quenti post assumtionẽ exhibetur hau stus iusculi pisorum vel carnis, postea cibo abstinendum, donec vomitus pla ne desierit, tunc prandium capiatur le uiusculum. Vesperi hora ante cœnan sumet Vestra Celsit. sequentis pulueri drachmam vnam, qui cor roborat, in

firmun

num stomachum confortat, concoctionem adiuuat & cerebrum firmat.

℞ *Extracti spec. Diagalang. g. xv. Diamusci dulcis, Diarrhodon Ab. an. g. v. magisterii Coralliorum drachmam vnam, perlarum drachmam dimidiam, sacchari albissimi vncias duas. f. puluis sumẽdus cum modico vini*, hoc debet cõtinuari per integrum curationis tempus, horâ vna ante singulas mensas. Vesperi tribus horis post cœnam (prius enim somnus non conceditur) Illustrissimus Princeps cubitum iturus assumet extracti nostri capitalis scrupulũ dimidiũ, nebula inuolutum. Sequẽti die summò mane exhibebitur extractum *Sarzæ parillæ*, *deinde per residuum diem vtetur sua Cels. puluere cordiali, essentia capitali & extracto vespertino, vt dictum est supra*. Tertia die assumẽdum extractum sudoriferum, quod ex vegetabilib. conficitur põdere scrupuli vnius cum cochleari vno liquoris tartari, & sudandum per duas horas. Quarta die capiatur Cariocostinũ nouum, de quo supra dixi, pondere vnius drachmæ cum brodio: purgat leniter sine torminibus. Peracta purgatione da-

tur prandium. In reliquis idem modus procedendi. Quinta die datur extractum Sarzæ parillæ, reliqua cum superioribus eadem sunt. Sex a die sudabit Celſ. Veſtra ſudorifero extracto, quo etiam tempore obſeruetur omnia, quæ dicta ſunt. Septima cum extracto Sarzæ parillæ procedatur, præſertim cum hac ſeptima die Lunæ mutatio ſemper incidat. Octaua die cum Mercurio vi'æ inſtādum, ſicut prima die, in reliquis ſubſequentibus diebus idem ordo obſeruetur, qui præſcriptus eſt, iſq; ad finem curæ, quæ vno menſe terminatur, niſi interea vel virium defectio, quam non metuo, vel alia euidens mutatio interueniat. Nunc ad externa medicamenta accedo, quæ ſunt triplicia, balneum ſcilicet ſeu fomentatio, oleum ex deſtillatis compoſitum, & emplaſtrum ad articulos. Balneum fiat ex ſequenti decocto, quod multum facit in digerendis & euocandis humorum reliquiis. ℞ *Ebuli m.* ij. *Verbaſci vtriuſque Chamæpyt. Calamenti, Centaurii minoris an. m.* ij fiat decoctum in aqua, foueantur articuli alteris diebus ſummo mane, antequam ô

leun

leum vel emplastrum adhibeatur, nisi etiam euacuatio hanc fomentationem impediat.

Oleum.

℞ ol. laterum ℥ iij. Terebint. rub ℥ j. ß. ligni. iunip Mastic. an. ℥ j. misc.

Emplastrum digerens & educens.

℞ Gummi pini, picis nig. an. uncias ij. *ceræ, axungiæ, an. ℥ j thuris, hermodact. rad. ireos, sulphuris non exstincti an. ℥ semis. olei irini q. s. ad incorporandum f. emplastrum,* quod post olei inunctionem applicetur articulis.

Hæc sunt Illustrissime Princeps, quæ durante cura a Vestra Cels. assumenda sunt interius, & exterius adhibēda. Nec mirum sit Vestræ Cels. quod tam pauca præscribuntur remedia in morbo tam difficili & chronico, quia non in medicamentorum pluralitate, sed in eorundem efficacia & proprietate consistit omnium morborū curatio. Nec dubium est, si V. C. hanc curationis methodum sequi possit & velit, quin cū Dei adiutorio, veritatem in semetipsa experiatur.

Quod de Mercurio meo Cosmetico nulla hic fit mētio, fit, quia saliuationes,

nes, quæ inde proueniunt, molestiores sunt quam operatio Mercurii vitæ vllo modo esse possit. Vnicũ restat q Vestrã Cels. humiliter rogatã velim, vt nimirũ de hac mea curatione solũmodo iudicent qui intelligunt, ignari enim & vulgus Medicorum facilius carpunt quã emendant. Durlaci 18. Maij. An. 1599.

Vestræ Cels.

Humilimus seruus

Iacobus Mosanus Vesius Aulæ Cassellanæ Med. D. ordinarius.

NOTA.

Hoc tempore Iudæus quidam commẽdatione Comitis cuiusdam Rhenẽsis se insinuauerat, qui certis characteribus auro inclusis mirãdos promittebat effectus, insignis et vrinarũ inspector haberi volebat, sed Illustr. Princeps nugas illas explodebat, fomẽtum tamen ex herbis cũ vino rubro pro articulis paratum, multis dieb. fuit vsurpatum, sed frustra & sine vllo fructu. Potissima virtus restituendi articulos inesse credebatur herbæ, quã Matthiolus Ocymoidem, alii Ben, Tragus Polygonatum Germani Lydtweich

ve

vel Gliedweich vocāt, cuius nominis ratio, non solum hunc Iudæum, sed etiam quosdam chirurgos aliosque imperitos homines impellit, vt credant herbam istam articulis mire prodesse, cum tamen nominis ratio potius sit a forma istius plantæ, habet enim multas articulationes, nec tamen vnquam fuit deprehensa vis aliqua confortandi articulos. Similis superstitio & inanis est persuasio, quando Cardui species Stachelkraut ad pleuritidem zum Seitenstechen/ rc. vsurpatur.

Consilium VI.

MOrbus articulos occupans generali quidem nomine *Arthritis* dicitur, vulgares etiam Galenico idiomate *guttam* vocant, eo quod arbitrati sunt hanc dolorificam passionē a destillationibus suā trahere originem. Fit proculdubio morbus hic ꝑ viam fluxus guttatim stillantis, humor enim per carnem diffusus, non solum loca articulationum, sed etiam partes circumiacentes, ligamenta scilicet & neruos, extra articulos ad cutem vsque occupat, in quo a podagra & chiragra omnino differre videtur, ideo non absurdū est ipsum generali nomine guttā vocari. Origo huiꝰ

fluxionis potissimum est a capite & cerebro, quandoq; per consensum a vētriculo & epate ex occulta aliqua proprietate accidētali fiunt defluxus in articulos, de quo tamen in præsentia suspicari potius, q̃ certi aliquid affirmare ausim.

Qui de morbis articulorum scribunt Medici, duplici procedere solēt via, aut enim pręcepta iis pręscribunt, qui nondum laborāt morbo articulorū, verum ab eo præseruari cupiunt, aut modū rationemq; ostendunt, qua ii, qui morbo isto iā diuexantur, liberari possunt. Horum ego quoq; vestigiis insistēs, de præseruatione primum, deinde de methodo curandi, pauca quædam sum dicturus. Verum antequam ad ista veniam, necessario considerandum venit, num morbus iste sit curabilis, nā si neq; præcaueri, neque curari possit, frustra hæc scripsero, & q multo foret absurdius, frustra quoq; omnis curādi ratio suscepta fuerit. *Puto hunc morbum curatu difficilem esse, quippe cum tot celeberrimorum Medicorum remediis frustra adhibitis a malignitate sua & crudelitate parum recesserit. Incurabilis tamen

non

non erit, si fidelis Medicus semperque præsens iusta vtatur methodo, & patiens in omnibus ei obtemperet.

Methodus autem in quibus potissimum cōsistat, partim ex caussarum cognitione physica, partim ex earundem ablatione liquido apparet. Multos inquit Gal. triennio iam & quadriennio pedum doloribus iam ex interuallo vexatos curaui, vel redundantem humorem initio veris, aut alias statis temporibus purgãdo, vel sanguinem detrahendo: Manifestum est autem, quod huiusmodi ægri circa totam victus rationem fuerint temperantes, quia intemperantes, vinosos, ac ventri deditos nec purgatione, nec venæ sectione magnopere iuueris. Maxime autem iuuabit, si ineunte vere primum purgemus, ac deinde ad exercitia & diætam salubrem reducamus: Hactenus Galenus. Cum igitur ostenderim morbum hunc nequaquam esse incurabilem, nūc qua ratione præseruatio fieri queat, paucis addam. Ac cum præseruatio in victus ratione potissimum consistat, eaque caussis morbificis aduersari debeat, manife-

ſtum eſt, quod vitare omnia iſta oporteat, quæ pituitoſos & bilioſos humores procreare poſſint: nam propter certas cauſſas exiſtimo hunc morbum ex pituitoſorum & bilioſorum copia originem traxiſſe. In cibis igitur vitentur panis non fermentatus, aut non benecoctus, carnes fumo induratæ, ſalſæ, bubulæ, ceruinæ veteres, porcinæ domeſticæ, agninæ, ouinæ, capita animalium, cerebrum, oſſium medulla, viſcera, inteſtina & extremitates, exceptis pedibus, qui conceduntur, quod indiuiduali quadam proprietate pedes hominis roborare creduntur. Volucres item omnes degentes in aquis, vt anſeres, anates, ardeæ, mergi, &c. gallinæ quoque & capones, ſi caueis incluſi fuerint & ſaginati. Præterea piſces, qui lacuſtres ſunt, imo pingues & viſcoſi omnes, vt anguillæ, tenchæ & ſimiles. Caſeus vetus, lacticinia omnia, legumina, quia vaporoſa. Quæ etiam in ſartagine frixa ſunt, item oua dura, fructus horarii omnes, præter ficus & vuas, pyra item & cydonia cocta, quæ in fine cibi conceduntur. Rurſus conueniunt

ueniunt *panis fermentatus, carnes pullorum gallinaceorum, caponum, gallinarum, quibus in loco libero discurrendi fuit potestas, vitulina, hædina ex hædis iuuenibus, oua recentia sorbilia, aues montanæ & campestres (præter coturnices) pisces saxatiles.* Cappares item pro condimento commendantur, reliqua condimenta, quæ acria sunt, & fumos multos in caput mittunt, vt quæ sanguinem acuere & catarrhos mittere, possunt a familiari vsu exulare debent. Multitudo item ferculorum in vno prandio vel cœna studiose vitanda est. Simplicem enim victum multiplici meliorem esse testantur rustici, qui raro ægrotant, & diutius viuunt. In primis vero cauendum, ne carnes & pisces in vna mensa comedantur. Nunquam comedendũ, nisi fames naturalis stimulet, dumque hæc adfuerit, non est differendus cibus, ne ventriculus ex aliis membris trahendo sese prauis repleat humorib. Quando grauitas aut fastidium sentitur, nunquam est comedendum. Qui enim hoc faciũt, pituitosos & melãcholicos morbos sibi conciliant. Quin imo

Celsi regula hic obseruetur, quod abstinentia & quiete multi morbi curentur. Ciborum autem ordo perpetuo instituatur, vt mollia duris premittantur, qui vero hunc ordinem inuertunt, illi molliores cibos in ventriculo putrescere faciunt.

Potus sit vinum album purũ & non medicatum, nec etiam cõcoctio ciborum, cui semper studere debemus, interturbetur: Inter prandium & cœnam & deinde post cœnam nihil bibendum, nisi forte magna sitis adsit, tunc enim moderate, quantum siti restinguendæ satis est, bibere licet.

Aer neque nimis frigidus sit neque calidus. Ventus, aer pluuiosus & nocturnus caueantur.

Somnus & vigiliæ modum non excedant, dormiendum tribus horis post cœnam, & tantum, quantum ciborum concoctioni sufficit. Sufficiunt autem cõmuniter septem vel octo horæ. Quia vero non eodem tempore concoctio semper perficitur, ideo bonæ concoctionis signa obseruentur, si videlicet tumor ventriculi recederit, grauitas &

ructus

ructus absint; sputum attenuetur, apparentibus illis signis, statim surgendum, ne excremēta diutius in corpore quam par est, retenta, noxam inferant. Est etiam somnus meridianus omnino fugiendus.

Repletio tam cibi quam potus omnis mala est, ideoque fugienda.

Excretiones vero naturales, per ventrem, nares, vrinam & palatum, vt quotidie debito modo fiant, opera danda est: Sin harum aliqua sua sponte non procedat, arte promoueatur: Constipatio ventris extra reliquum vsum medicamentorum, tollitur clystere lenitiuo, vel accipiēdo sub initium prandii massulam ex *floribus cassiæ cum Tamarindis, Rhabarb. & puluere liquiritiæ, vel tribus horis ante cibum, Terebintinam Cypriam.*

Excretiones capiti propriæ promoueantur errhinis & sternutatoriis, vt pote succo Maioranæ naribus indito. Caput etiam singulo mane pectine eburneo, ceruicem versus ducto, suauiter est pectendum, vt vapores apertis poris libere egrediantur. Singulis etiam mensibus caput est abluendum lixiuio ex ci-

nere sarmentorum vitium aut salicis facto, cui sequens sacculus sit incoctus. ℞ *Maioran. Ros. rub. violar. flor. primulæ veris, Chamæm. Stæchad. arab. Saluiæ, Beton. an. m. semis. flor. Nardi Celt. p. j. fol. Sen. Agarici, an. drachmas ij sem. nigellæ romanæ drachmam j. misc. fiat sacculus.* Sapo etiam sit odoris gratissimi, vel per se optimus. Lotum caput siccetur linteis, mastice, thure & succino suffumigatis.

Motus & exercitium valde prodessent, si ante cibum commode fieri possent. Motus tamen omnis vehemens, tam animi quã corporis, cogitatio item intensa & seria á cibo statim, quia cruditates efficit, omnino vitentur. Quare post cibum nõ molesta, sed iucunda negotia tractentur. Atque hæc de præseruatione; quibus rite obseruatis, totum corpus neq; huic, neq; aliis catarrhis obnoxium fiet. Verum quia homines sumus, neque semper dum inter homines versamur, nostro nobis modo & arbitrio viuere licet; ideo cõsultum videtur; vt bis vel certe semel singulis annis purgetur, idq; vere & autumno. Nam si quid forte excremẽtorum huic morbo

gene-

generando idoneũ, per reliquã anni tẽpora in corpore collectum fuerit, id totum his temporibus auferetur; atque ita corpus deinceps purum & ab imbecillitatibus immune erit. Purgationes autem, de quibus dico, hac vel simili ratione fieri queunt, vt paulo post initiũ Septembris vel Martii, quinq; vel septem dieb. temperatissime, secũdum omnes res non naturales viuatur, & iis exactis sequentes pilulæ sumantur. ℞ *Extract. coch. drach.* iij. *Turpet. drachmas* ij. *cum pul. card. bened. fiat massa cũ syr. ros. sol. ex drach.* j *pil.* xxj. Deinde materia redundans *syrupis de Beton: Cichor. cũ Rhab. cum aq. Saluiæ, Iuæ, & Endiuiæ, diebus aliquot præparetur.* Deinde cum sequẽti puluere, vel simili aliquo medicamento vniuersos simul humores euacuante, purgãdum. ℞ *Turp. alb. hermod. fol. sen. Diagrid. an.* ℥ j. *Corn. cer. vsti soluti & correcti Spodii præparat. an. drachmam dimidiam cinam.* ℥ j. *sacch.* ℥ iij. *zingib.* ℈ j. *fiat puluis dosis* ℥ j. *cũ vino generoso, matutino tẽpore horã* v. *deinde ieiunãdo ad horã* 10. Tandem principalia membra roborentur cum sequentibus. ℞ *Spec. Arom. Ros. drachmam* j. ß. *Diarrhod. Ab. Diacinam. an. drach. vn. Dia-*

marg.frig.Cort.Cit.Lapid.Bezoar Corallor. solutor.& præp.an.drach.ſ.ſachar. vncias j. ſ.moſchi, Ambræ an g. iiij.ol. aniſ.gut. v.ol. Cinam.gut.iiij.tincturæ ſolis ſcrup.ſ. miſc.f. pul.Doſis ſcrupulus j.vel, ℞ *Spec. D amarg. frig. Lætif. Galen.an.ſcrup.ij. Margar.præp. Corn.cer.vſt.& præp.an.ſcrup j. oſſis de corde cerui ſcrup.ſ. Ambræ Moſchi an. g. iij. ſach. vncias* iiij.*diſſol.in aq.roſ.& meliſ. an. q.ſ. olei cinam. aniſ. an. gut. ij. fiant rotulæ.* Intermedio vero tempore plurimum prodeſſet; ſi menſibus ſemel prædicti pulueris ſolutiui drachma vna, quatuor vel quinque horis ante prandium ſumeretur cum vino Cretico vel Rhenenſi: vel ſequentium pilularum ſcrup. iiij.℞ *aloes epat.lotæ in aq.Cichor.drach.*iij. *extract. Rhab. Turpet. an.ſcrup.ij .Roſ rub. ſcrupul.ſ extract. Agar ſcrup.j.extract. Mechoac.ſcrup ſ. Cariophyl. Macis an. drach.ſ. cum ſyr.roſ.ſol.fiat maſſa:* Hæ pilulæ, quia ſine moleſtia & cuſtodia, vt Medici loquuntur, ex capite, ventriculo & epate ſuperfluitates ſuauiter educere, eademque membra roborare poſſunt, ideo frequenter vſurpentur.

Singulis diebus mane ſequentia duo

allu-

ſſumantur, ℞. *Conſ. Iuæ vnciam* j. *Conſ. Anth. ſal. Borrag. an. vnciam ſ. nucum Muſ. ondit. n.* iiij. *miſc. cum ſyr. Iuæ vel cort. Citr. Doſis drachmæ* ij. ſuperbibendo vnum atque alterum cochleare ſequentis aquæ. ℞ *aq. aniſor. cui oleum eſt abſtractum vncias* iiij. Venter ſingulis diebus illinatur hoc vng. ℞ *ol. Nuc. Muſc. ſcrup. ſ. Zebeti gryſ. g.* vj. *Styrac. Calam. Laudan. an. ſcrup. ſ. Moſchi g.* viij. *olei Benzoin. g.* v. *ol. Carioph. Cinam. an. gut.* iij. *miſc. in pixide eburnea*

Pul. Bezoardicus, ℞ *monocerotis, perlar. ſolutar. an. drach.* j. *Corallor. vngul. Alcis an. drach. ſ. Roſ. eboris, Bezoar. viſc. querc. Corn. cer. an. ſcrup.* j *zingib. drach.* ij. *macis drach. ſ. ſcolopend. drach.* ij *fiat puluis, Doſis drach. ſ. duabus horis ante prand. cum vino maluatico alternis diebus.*

Vinum ex ligno Saſſafras.

℞ *Sarmentorum ligni Saſſafras vncias* viij. *paſſularum* ℔ iiij. *rad. helen. vncias* iiij. *Rhab. elect. vnciam ſ. fol. ſen. vncias* iiij. *ſem. Coriand. vnciam ſ. liquirit. raſ. vnciam* j. *Polypod. querc. vnciam* j. ſ. *Hyſſop. m* ij. *flor. Stoechad. arab. Borrag. violar. Bugloſ. an. m* j. *Cinam. vnciam* j. ſ *ſpicæ drach.* j. *Carioph. drach.* ij. *herb. ſal. iuæ, agrimon. m* ij. *fruct.*

Rosæ caninæ ℔ v. *sacchar. candi* ℔ ij. *cum vini mensuris* XL. *Dosis vnciæ* v. *mane hor.* 6. *mensibus Octob. Nouembr. Decemb.* Ad hæc Conf. Rosf. hora vna ante prādium sumta, mirifice laudatur ad caput, ventriculum, epar, renes, atque adeo omnia prope membra roboranda, & in naturali vigore conseruanda, quapropter hoc simplex remedium præsertim in æstate ad vsum quotidianum sumendum esse arbitror. In hyeme theriaca bene præparata in crebro sit vsu, hæc enim nō solum fluxum sistit, sed etiam totam materiam morbiq; caussam exsiccat, & venenis resistit.

Præcellens iam coquitur remedium ex Sassafras ligno & cortice. ℞ Ligni Sassafras cum cortice confracti vnciam f. inquit Heurnius ni recens fuerit, accipe *vncias* iij. *Aquæ libr.* v. *macera in nouo fictili per horas* xij. deinde lente excoquantur duæ tertiæ partes sumat mane & vesperi. Scribit Manardus singulari experimento se didicisse id auxilio fuisse his, qui distortos pedes & manus ex arthritide habebant; Hoc simplex decoctum mensis spatio vsurpa-

tum,

tum, ſudoriferi locum obtinet. Ad extremum, membra recipientia pedes nimirum etiam corroborandi ſunt, & laudat experientia ſepulturam in ſemicupio ex vinaceis, expreſſo iam torculari vino; obruto ſcilicet corpore toto ad aures vſque duabus horis ante cibum. Vel immiſſo nudo corpore in bouem iam iam exenteratum, & adhuc ſpirantem arctiſſimiſque vinculis cinctum, atque hæc breuiter de vſu medicamentorum præſeruantium.

Quod ſi vero vel propter lapſus in diæta, vel propter alias etiam cauſſas, (quod Deus quam diutiſſime prohibere dignetur) res ad paroxyſmum deueniret, & dolores iam articulos occupare inciperent, conſulo vt eo ipſo die ſtatim clyſter adhibeatur, qui materiam magno impetu ad membra irruentem, retrahat atque ad communes vias inteſtina ſcilicet deducat.

Sequenti vero die ſumatur medicina, quæ ventriculum & venas meſaraicas mundare poſſit. Tertia die & ſequentibus diebus accipiantur digeſtiua

& præparantia; postea deueniatur ad medicamenta, quæ materiam coctam & præparatam expurgare possint, discussis flatibus. Interim quoque localia adhibeantur, in principio quidem sola repellentia, nisi forte dolor inualescat vt iam rationem caussæ habere incipiat, in eo enim casu dolor ante omnia est sedandus per anodyna. In medio vero digerentia & repellentia simul; & in fine denique digerentia sola. In ipsa vero cura vtendum est tenui diæta, ac vinum ne gustandum quidem, cuius vicem aqua decoctionis cinamomi aut coriandrorum præp. supplebit in qua macerētur nux muscat. Sassafras, decoctum ligni Guaiaci dilutius, &c. Quod vero in hac curationis breuitate singula simplicia, ex quibus tum clyster, tum alia medicamenta componuntur, non adscripserim, id cōsulto à me est factum: Quia enim morbus hic, tum ex dolore loci affecti, tumore & aliis, frigida an calida ipsius sit conditio dignoscatur, nōdum satis tuto medicamenta illa, priusquam quale quodque istorum signorum sit, videamus ordinari possunt: Sed hæc o-

nnia præſentis Medici iudicium requi-
unt. Schvvalbachii menſe Iulio An-
ni 1599.

Celſ. Veſtræ

Humilimus

Io. Gottfridus Beutherus
Med. D.

Conſilium VII.

ILluſtriſſime ac Clementiſſime Prin-
ceps, poſtquã Veſtra Celſ. tenue meũ
iudiciũ, corporis ſui infirmitates & ner-
uorum diuturnas ægritudines concer-
nens, clementer requirit, non debeo
intermittere, quin cogitationes meas
& ſententiam craſſiori minerua deſi-
gnatam, humilime exhibeam. Primum
morbi genus quod attinet, exiſtimo nõ
eſſe veram & vulgarem Arthritidem
ſeu podagram, quia dolor non ſolum
articulorum iuncturas, ſed intermedia
etiam ſpatia inter articulorum iunctu-
ras, potiſſimũ vero neruos tam pedum,
quam aliorum membrorum derepen-
te magno cum dolore corripit. Malim

igitur hunc affectum Guttam das lauffend Gegicht / quam Arthritidē appellare, quemadmodum etiam classicis nonnullis auctoribus sic vocatur. Caussæ huius ægritudinis potissimum sunt triplices: Prima est totius corporis, maximo vero epatis & capitis temperamētum iusto humidius. Altera est dispositio hereditaria; Vestræ enim Cels. mater iisdem dolorib. fuit obnoxia, adeoq; hereditario, quasi iure partes neruosæ debiles sunt. Hinc non solum superflui humores generantur, sed etiam in partes neruosas, vtpote debiliores præcipitant, nobiliores n. & robustiores partes, quas Cels. V. nondum male affectas habet, sua excrementa in partes infirmiores promtissime deponunt. Tertia nec minima caussa est maligna quædam & venenata qualitas, cuius Vestr. Cels. fortassis per toxicum aliquod a nefariis & sceleratis hominibus acceptum, particeps facta est: Huc retero noxia quædam & intempestiua remedia vsurpata, vtpote inusitata illa & inaudita sanguinis missio seu profusio, pilulæ ex Mercurio confectæ, inunctio item hy-
drar-

drargyrica, Mercurius enim non solum humidioribus & albicantibus naturis, ratione manifestarum qualitatum, sed etiam totius substantię seu occultæ proprietatis beneficio, plane noxius est & inimicus, id quod Palmarius *in libr. de contag. morb.* & Fernelius *in tract. de lue ven.* rationibus validis & exemplis solide demonstrant.

Quamuis autem hæc neruorum ægritudo inueterata sit, sperare tamen licet cum Vestra Celsit. sit in ætatis flore & principalia viscera illæsa & incorrupta habeat, Deum Omnipotentem per idonea remedia daturum, vt Vestra Cels. a diuturnis remediis vindicari, & ecclesiæ patriæque diutius seruari possit.

Indicationes quæ Medico in hoc casu diligenter perpendendæ sunt potissimum sunt temperamenti plus iusto humidioris exsiccatio, partium neruosarum confirmatio, necnon malignitatis seu venenatæ qualitatis per conuenientes alexipharmacum expulsio. Medicamentorum materiam quod attinet, consultum esse putarim, si Vestra Cels.

quæ aliquot nunc annis, non dico variis remediis fuit defatigata, ſed dimidium quaſi pharmacopolium exhauſit, nunc etiam acidulas Schvvalbachenſes vſurpauit, ad tempus aliquod, naturæ operationẽ exſpectando, quieſceret. Quod ſi denique generoſo aliquo remedio ad exſtirpandam hanc ægritudinem foret opus, pro meo tenui judicio conuenientiorem medicinam excogitare non poſſem, quam quæ ex ligno Guaiaco, corticibus eiuſdem, Sarſa parilla, & iua arthetica, eo potiſſimum modo conficitur, qui familiæ noſtræ medicæ, & preſertim parenti meo Medico (abſit inuidia verbo) celeberrimo, vſitatus fuit.

Hæc enim medicina non ſolum humiditates ſuperfluas abſque vllo incommodo conſumit, tonum & robur partibus nobilibus addit, ſed etiam vim alexipharmacam, malignitati reſiſtentem poſſidet, id quod Palmarius & Fernelius etiam atteſtãtur. Eandem medicinam, & ego multiplici praxi efficacem ſenſi, quod exemplis viuis Heidelbergæ & Crucennaci demõſtrare poſſum. Modum autem componendi iſtam medicinam,

cinam, quamuis pro arcano magisterio habeam, Vestræ tamen Cels. humilime communicabo, ita vt in præsentia eius præparetur. Clementissimus Deus Vestræ Cels. firmam valetudinem clementer restituat, eamque diutissime conseruet. Amen. Schvvalbachii mens. Iulio Anni 1599.

Cels. Vestræ

Humilimus

Petrus de Spina aulæ Heidelbergensis Med. D.

NOTA.

Longum esset, beneuole lector, omnium, qui Empirici haberi volunt, nugas & vanitates hic commemorare, quas tamen multi tantopere Illustrissimo Principi, hoc tempore commendabant, vt admißi quidam & auditi, ita tamen examinati a sua Cels. fuerint, vt plerisque suas medicationes in sua Cels. experiundi nulla data fuerit facultas. Ante alios erat quidam sexagenarius, natione Gallus nomine Theodoricus rerum naturalium plane imperitus, is sudoriferum de-

coctum ligni Guaiaci vltra mensem sua Celſ. propinabat in prandio. Illo abire iuſſo, ſucceſſit quidam Thomas Rhætus, temeritate nulli ſecundus, qui multis annis militiam ſectatus, deinde nobilium aliquot virorum podagra laborantium articulos cum Spiritu quodam inungendo, teſtimonia ab illis ampla extorſerat, quibus inſolentior factus Illuſtriſſimo Principi ſub pretio vel remuneratione 2000. flor. ſuam operam addicebat. Sua vero Celſit. pro ſingulari prudentia rerumque medicarum ſcientia, cum putaret, medicamentum illud cum temperatura articulorum, nullam habere proportionem, hominem vaniſſimum repulit, præſertim quia huius impoſtoris miniſter, Hans Peter Laeyen ciuis Lindauienſis, a magiſtro ſuo cum parte teſtimoniorum acceptorum ablegatus, vt plures hinc inde pecunia emungeret, paulo ante in Nobili viro, Domino Carolo a Schornſtet, omnium articulorum doloribus, tum temporis obnoxio, medicinam iſtam infeliciſſime tentaſſet.

Cogor autem hoc loco a propoſito recedere & præfati nobiliſſimi viri errorem admirari. Cum enim, vt dixi omnium articulorum doloribus laboraret, meaque opera vteretur,

tur, adduci non potuit, vt se podagra laborare crederet, eo, quod nemo suæ familiæ illo morbo vnquam laborasset, nec etiam verisimile esset, vt malum illud prima vice omnes articulos tam hostiliter occuparet.

Quasi vero morborum appellationes, vel accidentia illa, morbi essentiam constituerent. Cum igitur hic æger, pro concepta spe tardius restitueretur & nominatus medicaster accederet, suumque antipodagricum remedium plenis buccis extolleret, testimonia quin etiam a supradicto Thoma mutuo accepta demonstraret, statim homini vanissimo, artem in suo corpore experiundi potestatem dedit: Quo facto se podagra laborare concessit. Impostor enim non aliam medicinam quam antipodagricam venalem circumferebat. Cum ergo trium horarum spatio restitutionem polliceretur, magno desiderio effectum, tam famosæ medicinæ, cognoscendi, tenebar. Vnde singulis diebus pro solito, ægrum accedebam, qui prima die nouam medicinam commendare, altera mussitare, pluribusq; ex actis diebus quo magis medicinam istam continuaret, eo magis detestari & cũ maxima indignatione reiicere incipiebat.

Tanta vero intẽperies in articulos per no-

uam medicandi rationem introducta erat, vt vix biennii spatio se recolligere pedibusque insistere potuerit. Ne tamen aliquid desideretur, nō grauabor remedium illud quod mirifice occultabatur, hic subiicere. ℞ *Nuc. Musc. pip. zedoariæ, Angelicæ, sem. vrticæ, bac. iunip. an. vnciam* j. *zingib. vncias* iij. *Pyretri vnciam* j. ſ. *Ambræ g.* vj. *ol. Terebint. vnciam* ſ. *Cariophyl. cinam. macis, succini, mastiris, thuris, flor. Lauend. rad. Leuistic. flor. chamæm. Hypericonis Anthos an. vnciam* ſ. *omnia puluerisentur & misceantur in alembico, affunde Spir. vini rectificati mensuram* j *stent* 10. *diebus in calidis cineribus vt putrefiant, deinde destillentur, sic habebis essentiam ad articulos podagricorum sanandos. Huic essentiæ adde magisterii Coralliorum vnciam* ſ. *magisterii perlarum vnciam* j. *misc. Modus vtendi. Instante dolore, essentia prædicta cum penna illinatur articulis dolentibus, donec nihil amplius de essentia ista intra cutem se recipiat, protinus enim intra cutem se insinuabit, quando autem nihil amplius intro penetrare potest, tum pellibus calor articulorum conseruetur. Hoc pacto omnis dolor post alteram vel tertiam inunctionem conquiescit. Quod si postea*

ea tumor aliquis vel nodus remanserit, fiat cataplasma, quod sequitur & tumori vel nodo imponatur.

℞ Vinaceorum, sem. fœnugræci, rad. Altheæ an. partes æquales fiat puluis, cum vino albo quantum sufficit, fiat cataplasma.

Dum ss. prædicto Thoma, adfuit quidam Anabaptista, qui Spiritum Therebinthinæ, commendabat. Post hunc adfuit Iudæus Francofurtensis, qui, nescio quod topicum articulis iam iam a paroxysmo liberatis applicabat, unde genua derepente ad capitis humani magnitudinem intumescebant, vt statim, accepto suo munere, ad suos fuerit relegatus. Reliquorum consultationes præter externas inunctiones habebant nihil. Coquebantur vulpeculæ viuentes in oleo communi, collecta pinguedine inungebantur articuli: Ranæ exenteratæ, soli exponebantur, oleum defluens articulorum erat inunctio. Destillabantur ciconiarum pulli, aqua inde destillata, pedes roborare credebatur, &c.

Consilium VIII.

QVantum ex relatione non solum symptomatum & affectuum præter naturam, quibus Illustrissimus Prin-

ceps detinetur, verum etiam quantum ex relatione curationum adhibitarum, aliarumq; circumstantiarum, nec non ex inspectione suæ Celsitudinis colligere licet, minime dubitandum Illustrissimum Principem laborare Arthridite & calculo renum tãquam præcipuis affectibus, quos alia plurima symptomata, partim in paroxysmis, partim etiam extra paroxysmos comitantur. Cum vero dubium non sit, quin symptomata omnia sint desitura, quãdo nimirum sua Cels. ab Arthritide & calculo in renibus exsistente liberata fuerit, ideo de sola Arthridite & calculo inquirendum & consultandum. Ego in ea omnino sum sententia, totum corpus, maxime vero caput abundare pituita non solum in iuncturas pedum & manuum, sed etiam in renes delabente: Neque mirum sit suæ Celsitudini quod interdum dolor etiam in partes extra iuncturas exstenditur, id enim fieri potest, vel ab eadem influxione, si sit copiosior, vel etiam per condolentiam. Huic pituitosæ materiæ multum bilis flauæ adiungitur, quæ est quasi vehiculum

culum pituitæ, vnde dolores acerbiores fiunt, & calculi, item arenæ tinguntur. Accurrit etiam dispositio paterna: audio enim Illustrissimi Principis parentem vtrumque, Arthritide & calculo laborasse, quin & auum Illustrissimum. Sunt etiam renes sua natura calidissimi, qui omnem impuritatem alliciunt & in lapillos excoquunt.

Quod si in memoriam reuoco imperitissimam istius Chirurgi Argentinensis curationem, inunctionem scilicet omnium articulorum ex hydrargyro, neminē sanæ mentis dubitare posse puto, quin maxima occasio non solum ad consummatam Arthriridem, sed etiam ad impossibilitatem illam ambulādi, data fuerit. Exsistente igitur morbo inueterato, dispositione paterna, vsurpatisque variis, & vt plurimum perniciosis Empiricorum remediis difficilimum erit suam Cels. omnino restituere. Quia vero boni Medici officium est, animum, nunquam deponere, etiam in casibus desperatis, videndū est quomodo & quibus medicamentis sua Celsit. si non in pristinum, saltem in meliorem

ſtatum reduci poſſit. Vterque morbus eſt ex repletione, hãc Hippocrates noſter per inanitionẽ tollere iubet. Quapropter corpus vniuerſum repetitis vicibus, potiſſimum vero caput ſufficienter ab omni humorum exceſſu liberandum. Poſſunt præmitti digeſtiua pharmaca, vt loquuntur Medici, quibus humores præparari & obſtructiones aperiri ſolent, cuiuſmodi eſſent *ſyrupus Beton. capil. ven. cichor. cum Rhab. &c.* Purgantia eligerem, quæ non violenter, ſed paulatim & clementer purgarent, vt *Rhab. Agar. flores caſsiæ cum drachma vna Spec. Hieræ. Propinarem etiam pilulas Coch. &c.* Ex vſu quoque ſunt ſudorifera, præmiſſis purgationibus, maximeque laudo theriacam Andromachi. Deinde veniendum ad medicamenta corroborantia caput & articulos, cuiuſmodi ſunt *Conſ. Roſ. antiqua Beton. Maioran. Saluiæ, &c.* Hiſce adiicerem flores ſulphuris, quantum enim ſulphur hydrargyro reſiſtat, multiplici experientia compertum habeo; adeo vt ſulphur mihi ſit antidotum contra hydrargyrum. Quinimo cum crura omnino eneruata & relaxata

laxata ſint vſu hydrargyri, conſulo, vt ſua Celſit. pro confirmatione articulorum vtatur decocto Abſynthii, Saluiæ, Beton. valde fumante & calente, ita vt vapor crura contingat & ſudare faciat: Quo facto fiat ſuffitus ex maſt ce, qui excipiatur pannis & pedibus affricetur: Denique pedes inungantur oleo ſeſamino & abſynthiaco. Hoc modo pedes firmiores fore; mihi plane perſuaſum habeo.

Hæc quæ breuiter in medium propoſui, exigente neceſſitate immutari, & alia quædā ſuauiora ſubſtitui poſſunt. Ante omnia vero ſua Celſ.iram ceu peſtem fugiat, in victu etiam inculpabilem ſe gerat, nam ſi principes in victu viuunt vt volunt, curantur etiam vt poſſunt. Durlaci menſe Aug. Anni 1600.

Iohannes Oberndorffer D. Illuſtriſsimi Principis Philipp Lud. Comitis Palatini Medicus ordinarius.

Conſilium IX.

SEreniſſimus Princeps Erneſtus Fridericus Marchio Badenſis, &c. Do-

minus noster Clementissimus, laborauit iam per aliquot annos, & etiamnum laborat, per interualla tamen magno, omnium ferme articulorum dolore, nec non flatuum copia, tam in ventriculo, mesenterio, & aliis partibus adiacentibus, quam in musculis generatorum.

Adhibita fuerunt Illustri Celsitudini suæ, tam intra quam extra corpus fortia medicamenta varii generis, e quorum numero etiam fuerunt pilulæ ex Mercurio, quæ sæpius fuerunt exhibitæ. Deinde fortissimis vesicantibus & inunctionibus, naturalis humiditas articulorum exhausta fuit, ita vt officium facere & corpus iam sustentare nequeant, etiam extra paroxysmum.

Præterea videtur subesse suspicio veneni, siue ob medicamẽta male præparata, siue aliunde hoc acciderit. Quæritur itaque primum, quæ nam horum malorum præsens sit caussa, tam materialis quam efficiens: Deinde an & quomodo hæc mala, si non plane auferri, saltem mitigari & paroxysmi retardari possint.

Ad

Ad hanc quæstionem respondemus, ob maximam articulorum debilitatem & exhaustam natiuam humiditatē eorum, quemadmodum etiam rēdinum, omnimodam restitutionem pristinę sanitatis promittere, esse hominis temerarii: Mitigationem autem dolorum & paroxysmorum retardationem & flatum generationem dextro vsu medicamentorum impetrari posse, ne cor cum vicinis partibus tam vehementer inuadant & Dyspnœam inferant.

Primum itaque habita temporis anni ratione, cum versemur adhuc circa solstitium hybernum, quo tempore humores corporibus impacti esse solent, vt medicamentis haud facile cedant; ad curationem vernum tempus omnino aptius erit.

Ac, quoniam fieri potest, vt interea corpus aliquantum mutetur; ideo præsens aliquis Medicus, adhibita eius rei diligenti consideratione, medicamenta tum immutare poterit.

Quantū ad caussam horū malorum, consideranti diligenter circumstantias & symptomata, manifestū sit caussam il-

lorum non esse puram & simplicem, sed mixtam, ex bile flaua & pituita, siquidem interdum circa articulos, tumores efferuntur pallidi & frigdi; qui applicatione calidorum medicamentorum leniuntur.

Nonnunquam rubicundi & calidi, qui a calidis offenduntur, prout nimirũ vel bilis vel pituita magis exsuperat, atque hi humores partim a capite decidunt, partim in ventriculo, mesenterio & aliis partibus adiacentibus generantur, & ad exteriora rapiuntur, quæ partes, cum variis medicamentis vesicatoriis, inunctionibus mineralibus admodum debilitatæ, resistere nequeant, materiam eiusmodi recipiunt, & in flatus conuertunt, vnde postea motus illi inuoluntarii & retractiones musculorum & tendinum, versus sua principia oriuntur, partim etiam in corpore resoluuntur, cordi molestiam & palpitationem inducunt, ac spirandi difficultatem efficiunt.

Caussa cognita ad eius ablationem deueniendum, & quoniam Illustrissimi Principis Celsitudo, pro singulari sua

pru-

prudētia victus rationem commodam, optime ſeruare nouit, non opus videtur, pluribus eam proponere. Itaque quantum ad medicamenta, quoniam in ſimilibus caſibus cruditas vnice vitanda, crudique humores minime ſint ſequaces & medicamentis obtemperantes, ante purgationem omninò erunt præparandi, quod commode futurum eſt, ſi ſereniſſimus Princeps, per biduum duabus horis ante prandium ſumat hanc potiunculam. ℞ *Syr. Bethon. Stæchad. an.* ℥ *ſ. acetoſ. cit.* ʒ v. *aq. cydon.* ℥ *ſ. flor. Cichor.* ℥ j. *cinam.* ʒ *ſ. miſc. pro potione.* Hoc facto interponatur dies vnus quo I.C.S. quieſcere poſſit, ſequenti autem die ſumat de vino purgante, mane ieiuno ſtomacho, vncias quinque & ieiunet per horas 3. vel 2. Deinde iterū interpoſito die 1. repetat ſimilem potionem, idque ſingulis menſibus bis, mox a nouilunio. Deſcriptio vini purg. hæc eſt. ℞ *fol. ſen.* ʒ iij. *flor. perſic. ſic.* ʒ iij. *Mechoac. veræ* ʒ j. *flor. tunic. p.* iiij. *violar. Tiliæ an.* iiij. *ſem. fænic.* ʒ ij. *Xiloaloes* ʒ j. *Mannæ calabr.* ʒ vj. *cinam. inciſ.* ʒ j. *contundantur ad nodulum ex ſerico ad* ℔ j. *ſ. vini.*

Hoc medicamentum leue est, nullam inferens corpori debilitatem, sed prohibens generationem caussæ materialis in corpore, euacuans simul materiam antecedentem: fortia namque & electiue purgantia, quibus aliqui putant caussam cōiunctam & proximam, quæ iam est in facto esse, exstirpari posse, dissuademus: talia siquidem in corpore debilitato, semper stigma aliquod est se relinquũt viscera magis debilitãt, & ad flatuum generationem disponũt.

Porro vtile admodum esset, si I. C. S. de puluere cardiaco singulis diebus ieiuno ventriculo sumeret ʒ j. cum vino granatorum aut alio liquore grato, conuenienti, siquidem hic puluis omnes partes interiores & tendines quoque corroborat: Spiritus tam vitales quam animales optimos generat, quorum hi per neruos tendinibus communicati motum eorum promtiorem reddunt. Puluis autem sic habet.

℞ Margarit. præp. ʒ *ſ. rad. torment.* ℈ *j. vnicorn. veri gr.* vij *Lap. Bezoar. gr.* IX. *Corall. rub. præp. Carab. alb. præp. an.* ℈ *ſ. Lign. Aloes opt. gr.* vij. *terr. sig. sil.* ℈ ij. *zedoar.* ℈ *ſ.* *ossis*

ossis de cord. cer. ℈ ſ. roſ. rub. Cort. Cit. ſic. an. ℈ j. ſantal. citrin. Behen rub. an ℈ ſ. flor. tunicæ ℈ ſ. Spic. Ind. g. vij. *iuiubarum n.* iij. *adde ſacch. candi alb.* ℥ ſ. *f. pul.*

Hora nũc poſt cœnã I.C.S. de roborãte electuario ſumere debet magnitudinẽ nucis Muſcatæ, & ſi fieri poteſt nihil ſuperbibere: hoc namq; ventriculi & epatis coctionem roborat, flatuum generationem inhibet, & ſic nutrimenti aſſimilationem partibus procurat.

℞ *Medullæ Citri recent.* ℥ v. *Cort. Citr. condit.* ℥ ſ. *flor. Arant. condit.* ʒ ij. *Nuc. muſ. Indic. condit.* ʒ j. ſ. *conſ. roſ. recent. flor. tunicæ an.* ʒ ij. *Borrag. Meliſſ. an.* ʒ j. *Lactuc. Hiſpan. condit.* ʒ ij. *Pyror. muſcatellin. condit.* ʒ iij. *Gelatin. Cydon.* ℥ ſ. *Berb. cond.* ʒ iij. *ſpec. arom. roſ.* ℈ ſ. *Diamarg. Diaxiloal.* ℈ ſ. *cum ſucco Granat. & ſucco citr. recent. an. f. elect. ſig. electuariũ roborans.* Exterius optime conueniret bis in die inungere genua & totã tibiam oleo Iaſmino: agiliores ſiquidem hoc temperate calefacit, tendines roborat, & ad agendũ reddit. In æſtate pro cõſtitutione aeris corporis & ſymptomatum, poſſet de acidulis & thermis cogitari, de quib. hoc tẽpore, & hoc rerum ſtatu nihil certi poteſt determinari.

Deus Opt. Max. faxit, vt horum medicamentorum vſus I.C.S. optime conducat, dolores mitiget & paroxyſmos illos moleſtiſſimos vel longo poſt ſe interuallo relinquat, vel plane auferat, quod piis votis ex animo precamur. Scriptum 6. Ian. An. 1601.

Lubertus Eſthius D. Profeſſor Heid.

Theophilus Maderus D. Prof.

AD LECTOREM.

MEdicæ artis tyronibus rem gratam me facturum putaui, ſi hiſce Germanorum Medicorum conſiliis pro podagra conſcriptis, Itali, Præſtantiſſimi & Clariſsimi Venetorum aliquando Medici, Hieronymi Donzellini, de eodem morbo iudicium, quod manu ipſius Auctoris conſcriptum habeo, ſubiicerem. Præſertim cum a multis auide, tum temporis expeteretur.

Conſilium Hieronymi Donzellini ad podagram præſcriptum.

POdagra eſt fluxio humoris frigidi initio quidem tenuis & pituitoſi,

pau-

paulatim tamen crassescentis. Terminus a quo ista fluxio fit, est caput, cuius excrementum est illa pituita. Caput autem huius fluxionis originem esse est certissimum. Huius enim rei inscitia effecit, vt paroxysmum quidem podagræ Medici hactenus curauerint, reditum vero impedire nunquam potuerint. Huius rei certum signum est, quod podagrici interrogati, capitis grauitatem & pondus pauloque post per ceruicem, quandam veluti pluuiam descendentem, se percipere respondent, quæ tandem in articulos decumbit. Qui autem ex ventriculo & cruditate podagram prouenire & humores per venas in articulos influere putant, ii explicare non possunt, qua ratione humores ex ventriculo in brachia, & manus ascendere possint, cum potius ratione grauitatis descendere, quam ascendere debeant. Præterea multi a podagra sunt liberati solo potu aquæ: Aqua vero cum ventriculum crudiorem reddat, augere potius debebat morbum quam tollere. Non inficiamur tamen crapulam & otium creare podagram, sed ea ratione,

quia plenus ventriculus multos vapores in caput mittit, vbi densantur vapores, & materiam faciunt excitandis fluxionibus aptissimam.

Terminus ad quem fit fluxio, sunt articuli totius quidem corporis, sed tamen potissimum crurum, brachiorum, pedum & manuum.

Viæ per quas fluxio fit, sunt partes subcutaneæ inter musculos latentes, per quas ad musculorum tendines ad ipsos tandem articulos humor descendit, vbi firmatus, dolorem ab extensione parit.

Curatio tollit vel paroxysmum, id est, dolorem, vel arcet ne redeat.

Præsens dolor tollitur adhibitis variis remediis pro varietate ætatis, regionis, temperamenti, habitus corporis, anni temporis. In primis tamen curandum, vt corpus ab excrementis sit purum.

Quando igitur dolor infestat, quam primum detur hoc medicamentum mane quatuor horis ante cibum.

℞ *Mass. pil. Aggr.* ʒj. *coch.* ʒß. *fiant pilulæ deauratæ.* Si mauis potum.

℞ *Elect. lenit.* ℥ j. *mellis rof. fol.* ℥ ij. *aq. Beton. q. f. misc.* Corpore purgato, si opus est, iteretur purgatio: Deinde adhibeatur loco dolenti cataplasma e mica panis albi in lacte cocta, cui adde ol. rof. compl. vitellos ouorum cũ aliquot granis croci. Hoc cataplasma renouetur ꝑ necessitate. Vel illinatur locus dolens e succo Ebuli. e. g. ℞ *succi fol. ebuli in æstate, vel succi radicis Ebuli in hyeme* ℔ j. *saluiæ, Iuæ art. an. m* ij. *lumbr: corũ terrestrium vino albo lotorum* ℔ j. *Terebintinæ lotæ in aq. sal.* ℥ ij. *rad. altheæ lib.* j. *vini albi* ℔ viij. *ol. com. lib.* ij. *f.* Decoquãtur ad consumtionem vini, fiat colatura, cui adde ceræ q. s. fiat vng. molle. Lenitur etiam dolor, admoto loco dolenti linteolo madefacto in aqua Verbasci, aliquando in aqua vitæ, hyeme presertim, vel in regione & temperamento frigido. Paratur & hoc linimentum dolorem statim sedans. ℞ *ol. rof. compl.* ℥ ij. *sem. psyllii* ʒ ij. *croci* ℈ j. *terr. sig.* ʒ j. *f. vitellum oui, succi lactucæ, in quo infusum sit coriandrum puluerisatum, q. f. misc.* Dum dolor infestat abstineat æger a vino, præsertim si adsit febris: Bibat autem aquam decoct. sacchar.

vel mellis cum pauco cinamomo. Cibus sit leuis & facilis concoctionis optimique succi. Si dolor cessauit & articuli sunt imbecilles & aliquo adhuc humore imbuti, hoc adhibeatur balneum. ♃ *aq. ferratæ vel chalybeatæ q. s. Absyn. Iuæ art. Hiperici, Sal. Ros. rub. Bursæ past. an. m j. Guaiac.* ℔ *s. fiat decoctio.* Colatura detur pro balneo matutino & vespertino. Deinde per horam mediam post balneum locus siccatus inungatur vng. martiato id fiat, donec pedes ad gressum firmentur.

Vera curatio est qua reditus paroxysmi inhibetur. Hæc potissimum consistit in euacuatione illius, quod superfluum est, in confortatione quod debile est, & denique in recta victus ratione.

Ad euacuãdum corpus potissimum vero caput, ♃ *fol. sen. Sarsæ paril. Tartari alb. an.* ℥ *s. Hermod.* ʒ iij. *Turpet.* ʒ ij. *Diagr.* ʒ j. *s. Mastic.* ʒ *s. fiat puluis subtilissimus semel in mense sumendus pondere* ʒ j. *s.*

Saluberrimum etiam fuerit semel in septimana sumere Theriacæ ʒ j. *s. mane in lecto.*

Si quis remedia illa ferre nequit, vti

potest

potest sequentibus, quibus certo certius podagra curatur. Galenus, Paulus & Ætius scribunt multos fuisse curatos puluere ossium combustorum, quo remedio ego etiam multos liberaui. Veteres quidem ossa comburebant, sed quia vstione vires perduntur, ego illa limare & in puluerem redigere soleo. *Ad ℥ j. istius pulueris addo ʒ j. ſ cinamomi.* Dosis autem est ʒ j. mane in iusculo vel vino. Si quis ea hora potum abhorreat, misceri potest puluis cum melle rosaceo ad formam Electuarii. Galenus ossa humana ceteris præfert, a quibus si quis abhorreat, eorum loco sumet bubula. Sumendus est hic puluis per aliquot menses, vt tollatur fluxio illa, quæ, quo est vetustior, eo difficilius tollitur, nec non nisi assiduo medicamenti vsu.

Alterum remedium ad euellendum hunc morbum contumacem sunt pilulæ moderatissimæ *num. 36.* quæ sumantur hoc ordine. Prima septimana sumitur vna pilula quotidie per horam ante cœnam. Altera septimana sumitur alternis diebus. Tertia bis in septimana. Quarta & sequentibus semel, donec pi-

lulæ omnes absumtæ sint, ita naturâ paulatim expellit humorem noxium ab articulis. Compositio est talis.

℞ *Myrrhæ, lign. aloes, cinamomi, Mastic. Rhab. Aloes* ʒ ij. *Mosch. g.* v. puluerisentur, & fiat massa cum vino aromatico, de qua formentur *pilulæ 36.*

Ceterum ad exsiccanda corpora humida, & confirmandos articulos debiles, probatissimum habeo puluerem; cuius Erastus vir doctissimus mentionem facit *libr. 3. contra Paracels.* & compositionem refert in Medicum Italum; cum nomen meum ignoraret. Descriptionem tamen non addit, quam ego tamen tradere non grauabor. Arcana enim mea libenter communicabo. ℞ *Chamæd. Iuæ, Centaur. min. Aristoloch. Saluiæ, Beton. an.* ℥ j. *lign. Guaiac.* ℥ viij. singulà seorsim puluerisentur. Hoc vnicò perfecte curatur podagra, nisi quis in actu imitari velit Sardanapalum.

Diætam quod attinet, cœna semper sit tenuis, vitentur olera, legumina, lacticinia, pisces, aromata, caro suilla, vinum forte, otium, crapula, Venus. Corpus quotide exerceatur. In mensa loco

salis

ſalis vſurpetur puluis ex 4. partibus ſacchari, & vna parte cinamomi.

Hieronymus Donzellinus Medicin. D. apud Venetos.

CEterum cum pleriq; ægri in diuturnis morbis pluriũ Medicorum cõſilia exquirere ſoleant, mirũ non eſt, beneuole lector, idem feciſſe Illuſtriſſimum & Afflictiſſimũ hunc ægrum. Cũ enim in hoc vſq; tempus pleraque ſymptomata in eodem ſtatu permanerent, placuit ſuæ Celſ. Pariſienſium Medicorũ conſilia explorare. In hũc igitur finẽ primum fuit deliberatum de modo cõſulendi Pariſienſes. Illuſtriſſimus enim Princeps Italorum proceſſum minime probabat, vtpote qui in publico multorum ſtudioſorum conuentu, pleraq; ingenii oſtentandi cauſſa, proferant ſeq; magis ad auditores, quã ad morbos accommodent. Iuſſus itaq; dicere ſententiam, humilime reſpondi, fieri quandoque poſſe, vt in publico eiuſmodi conſeſſu iudicia minus ſint libera, præſertim qñ inter collocutores vel æmulatio aliqua vel familiaritas nimia interuenit. Optimum igitur, vt aliquot periti

Medici ſeparatim vel ore, vel de ſcripto probe de omnibus morborum circumſtantiis informentur & conſulantur. Præſtiterit tamen ſemper ore potius quam ſcripto Medicos abſentes ab eo informari, qui ægri naturam & morbi conditionem optime norit & idoneis verbis exprimere poſſit.

Quanquam enim ſæpe putemus ſufficientem inſtructionem ſcriptis literis comprehenſam eſſe, ſubinde tamen aliquid occurrit, quod abſentes, maximeque exterarum nationum Medici vlterius ſciſcitentur. Attamen præualuit, nude & ſimpliciter totam morbi hiſtoriam cum neceſſariis, ad curationem feliciter inſtituendam, circumſtantiis, conſcribendam & tranſmittendam eſſe. Cum igitur officium illud mihi demandaretur, ſequenti forma effectum dedi.

Illuſtriſſimus Princeps natus ab Illuſtriſſimis parentibus calculi renum, & articulorum dolorib. obnoxiis, annum ætatis agens 42. Temperamentum habens in paſſiuis qualitatibus valde humidum, in actiuis vero aliquo modo calidum

dum, prout non ſolum ex relatione & ſcriptis Medicorum illius temporis, ſed ex aliis etiam ſignis apparet, nunc vero ratione ætatis declinantis, & vi morborum hactenus perpeſſorum calorem natiuum frangentium, paulo frigidius factum, varios & diuerſos affectus in ſextum annum ſuſtinet, corpore nihilominus ſatis firmo & corpulento exſiſtente, niſi quod pedes, reſpectu reliqui corporis optime proportionati, quodammodo contabeſcere incipiunt.

Affectuum vero alii ſtabiles ſunt & permanentes, alii inſtabiles, & per interualla recurrentes.

Ad ſtabiles & permanentes refero impotentiam illam pedum, quod nimirum Celſ. ſua per annos fere ſex, nec pedes libere, ac pro voluntate flectere aut extendere, multo minus iis inſiſtere incedere aut ambulare valet. Huc refero vlcuſcula quædam ſuperficialia in parte pedum inferna circa malleolos potiſſimum exſiſtentia. Hæc interdum acrem & mordacem ichorem fundunt, interdum minus. Nonnulla denique horum vlcuſculorum, quandoque ſua

ſponte, interdum vero vſu emplaſtrorum conſolidantur, quandoque etiam repullulant. Recurrentium morborum duo ſunt potiſſimum, dolor ſcilicet omnium articulorum & renum calculi. Vtrique denique alia peculiaria & inaudita ſymptomata ſuperueniunt, quæ plurimum laboris & moleſtiæ pariunt. Quotieſcunque enim articulorum dolores Illuſtriſſimum Principem inuadnnt, non ſolum grauiſſima animi deliquia obrepunt, ſed cor vſque adeo premitur & anguſtatur (*potiſſimum quando ſua Celſ. iam obdormiſcere incipit*) vt ſuffocari quaſi videatur. Moleſtiſſimi quoque ſunt articulorum tremores & concuſſiones, quas forſan horrores, cum Medicis loquendo, recte nominauerim, qui quotieſcunque ſuperueniunt grauiſſimos cruciatus excitant, miteſcunt tamẽ, ſi membrum tremens manibus apte continetur. Nihil hic dicerem de inappetentia & multiplici ſudore, qui interdum critice, interdum ſymptomatice profluit: Nihil de vigiliis cótinuis, niſi vbique nonnulla, conſideratione & examine digna, mihi ſuccurrerent.

rent. Inappetentia licet tanta ſit, vt tribus vel quatuor diebus nihil cibi capiatur, corpus tamen nec contabeſcit, nec alui beneficium impeditur, niſi ſtudio ſupprimatur ad vitandos dolores, qui ſuæ Celſ. dum a miniſtris e lecto ſubleuatur, inferri poſſunt. Circa ſudores obſeruaui, quod ſudor in dextra manu erumpens inſtar granulorum ſalis lapideſcere, ſaliſque ſaporem referre, his diebus viſus fuit. Circa vigilias obſeruaui, ſuam Celſ. poſſe interdum dormire, quotieſcunque vero ſomnus aliquis obrepit, toties dolor & dicta cordis compreſſio, primis potiſſimum paroxyſmi diebus, obdormiſcētem ſuffocare quaſi videntur, vt inueſtigatione dignum ſit, cur iſta ſuffocatio non vigilanti, ſicut dormienti ſuperueniat. Hos denique Arthritidis paroxyſmos comitatur alui fluxus bilioſos, quæ plerunque critice ſuperuenit. Alter affectus in renib. conſiſtit. Dolor enim eſt circa renes, interdum in vreteribus, interdum in pene, vel meatu penis. Hunc dolorem comitantur non ſolum arenoſæ vrinæ, ſed etiam varii coloris lapilli, quorum non-

nulli phaseoli magnitudinem æquare visi sunt. Quamuis autem lapilli hactenus excreti, rari, spongiosi & friabiles primo aspectu appareant, reuera tamẽ duri sunt & fractu cõtumaces. Formam lapillorũ quod attinet, non est omnium vna & eadem, sunt enim alii asperi, acuti & inæquales, alii plani & leues.

Pro curatione horum omnium varia hucusq; remedia, tam chirurgica quam pharmaceutica, potissimũ autem quatuor fonticuli in brachiis & cruribus, Thermæ, decoctum ligni, aliaque a variis præscripta, & a sua Cels. vsurpata fuerunt. Persuasa quin etiam fuit Cels. sua vt inunctionem ex hydrargyro admiserit.

Hæc sunt quæ ad inuestigandũ morbum & curationem feliciter instituendam, absentibus Medicis exponenda esse arbitror. An. 1602. mensis Maii.

QVibus autẽ Medicis hæc instructio transmissa, quidue consilii datum fuerit, incompertum habeo. Post mensem tamen vnum & alterum sua Cels. aliquot mihi quæstiones proponebat, ex quib. de accepto consilio suspicionem

con-

concepi, quę cum ad illuſtrationem reliquorum conſiliorum conducant, ſubiicere eas placuit.

Prima quæſtio erat, *cur Medici radicibus potius Hellebori nigri quã foliis vtantur.*

Secunda, *An Helleborum inſita & naturali proprietate ſpaſmum inferat?*

Tertia, *An Tabaci fumus per fiſtulam ore acceptus & per nares excretus, caput exſiccare poſſit?*

Quarta, *An Spiritu vini caput abſque noxa lauari poſſit?*

Quinta, *An electuarium antipodagricum, cuius deſcriptio ſequitur, in vſu ſit?* Recipit autem *Ariſtoloch. rotund. Gentianæ, Rhapont. mei an.* ℥ j. *Sem. Petroſel. Macedon.* ℥ ſ. *Comarum Chamæd. Cent. min. Hyperici an.* ʒ x. *fiat puluis cum melle deſpumato excipiẽdus pro electuario.* Primo mẽſe ſingulis diebus datur ʒ j. ſ. *deinde* ʒ j. *ſingulis diebus per annum dimidium.*

Primam igitur quæſtionem quod attinet, conſtat Dioſcoridem, & cum eo pleroſq; omnes Medicos, radices Hellebori in vſu habuiſſe, non quod folia pernicioſa, vel nullarũ virium, ſed quod radices maioris efficaciæ & experien-

tiæ ſint. Sunt quinetiam magni nominis Medici, qui in genere ſtatuunt, in ſeminibus & radicibus potiſſimas eſſe plantarum vires: Flores propter ornatum folia autem vt ſuperfluam humiditatem reciperent, condita eſſe. Addunt huius aſſertionis rationem, vires radicibus tam validas ineſſe, vt reliquas plantarum partes omnes ex ſeſe nutriant & conſeruent. Semina autem magnarum virium eſſe, vel inde conſtare, quod nouam ſui generis & virium plantam producere poſſint. Huc facit quod Mizaldus ſcriptum reliquit, paſtores in Græcia aliquot foliorum Hellebori manipulos abſque vllo purgationis effectu deuorare.

Paracelſus tamẽ nigri Hellebori folia in vmbra ſiccata in puluerem redacta, drachmæ dimidiæ pondere cum ſaccharo exhibet.

Inſtabat Illuſtriſſimus Princeps, Dioſcoridem ſibi lectum de Helleboro nigro ſimpliciter loqui, iam vero totam plantam dici Helleborum nigrum, vt haud conſtet an foliis vel radicibus vti liceat. Addebat ſe iam aliquoties expertum

um esse, vsum pulueris foliorum Hellebori nigri, 15. granorum, vel vnius scrupuli pōdere mitissime corpus purgare.

Responsum est, in re herbaria differentias interdum sumi a calore, interdum ab alia re. e. g. Helleborum aliud album est, aliud nigrum. Iam considerandum quænam plantæ pars alba vel nigra sit. Constat autem differentiam istam in radicibus consistere: Quapropter quando nigri Hellebori fit mentio, intelligendum est de illa plantę parte, quæ nigra est. Sic Marrubium aliud album est, aliud nigrum, eo quod folia in altera planta sunt nigra, in altera albicantia. Iam si mentio fiat marrubii albi, nemo semen vel radicem, sed folia intelliget, quæ nimirū differentiam istam constituunt. Idem de Rosis & infinitis aliis intelligendum.

Præterea vsitatum est in arte medica, vt plantarum nominibus simpliciter, & absolute sine determinatione radicum, foliorum, florum & seminū positis, quicquid dicitur, de illa parte semper intelligatur, quæ vel vsitatissima est, vel maioris efficaciæ, Experientiam

quod attinet, Galeni ſententiam eſſe, eam in viro bono vim habere methodi. Licet ergo omnibus rerum naturalium vires perſcrutari & artificioſe experiri, quicquid denique inuentum & expertum eſt; rationibus ſtabiliri & confirmari debet.

Ad ſecundam quæſtionem reſpondendo, dubium non eſt, quin tempore Hippocratis ſpaſmi, ſeu conuulſiones vſu Hellebori frequenter inciderent. Hinc *aph. 1. ſect. 5.* Spaſmum eiuſmodi lethalem eſſe pronuntiauit. Quinimo Galenus *com. 6. in 6. Epid. tex. 35.* inquit Athenienſem quendam ex crebro coturnicum vſu in ſpaſmum incidiſſe, non alia ratione, quã quod coturnices Helleboro veſcerentur. Denique Actuarius *lib. 5. meth. cap. vlt.* Helleborum inter exitialia venena reponit, & non ſine maxima cura & ſolicitudine vſurpandum monet. Ex quibus fit veriſimile, Helleborum naturali proprietate ſpaſmum inferre.

Attamẽ multiplici & infallibili Matthioli, aliorumque recentiorum Medicũm ſtudio & experientia conſtat, Hel-

leborí

[H]ebori radices non solum innoxie, [s]ed maximo etiam cum fructu in E[p]ilepsia, febre quartana, lepra, aliis[que] morbis diuturnis & rebellib. v[s]urpari. Quod igitur Hippocratē, Galenum, Actuarium & alios atti[n]et, non est dubium illos de exces[s]iuo Hellebori & quidem radicis v[s]u, nimiaq; quātitate locutos esse, vt [c]ertum sit non ipsius Hellebori na[t]urā sed hypercatharsin pertime[s]cēdam & fugiendā esse. Ex fundamēto igitur supra posito facile cre[d]iderim, folia Hellebori multo mi[t]ius absq; vllo spasmi metu vsurpa[r]i posse.

Tabaci fumū quod attinet, quæ [t]ertia erat quæstio, constat Hispa[n]os, Anglos & Hollandos frequē[nt]issimo vsu, per fistulas figulinas vel [a]rgenteas etiam (quas tamē fumo [c]alefactas labia non sustinēt) fumū [i]stū ore attrahere & per nares eun[d]em explodere. Nec dubiū est quin [c]erebrum immoderate humidum, hac arte exsiccetur, nō quidē quod

Tabaco, sed quod omni fumo tali exsiccandi vis sit. At vero cum multorum eruditissimorum Medicorũ sentẽtia Tabacũ Solani quædã species sit, ego vel aridam maioranã, Betonicam, saluiam vel similẽ plãtam cerebro gratam, quam Tabacum nondũ satis cognitũ, dictæ fistulæ ad exsiccandum caput imponere & fumũ ore attrahere malim. Quanquam, vt ingenue fatear, nec sputationes tali fumo mihi excitatas memini, quas nonnulli, subinde exspuendo, artificiose fingere possunt. Obseruatione quin etiam dignum, quod fistula ista post quartũ vel quintum fumum attractum expurgatione indiget. Fistulæ n. meatus a fuligine adeo obstruitur, vt acu longiore vel stylo idoneo repurgari necesse habeat. Cum igitur tãtum fuliginis fistulæ adhæreat, quãtum cerebri membranis adhæsurum putabimus?

Denique manifestũ est tali effumatione tenuiores quidẽ phlegmatis

in ca-

a capite partes cõſumi & exſicca- reliquã a. portionem magis con- enſari & ad expulſionẽ fieri ine- titiſſimã. Cum igitur ex H ppocra- s decreto nõ ſolũ iucunde ſed et- am ſecure ſit medicandum, credi- erim Germanos dono iſto Hi- panico carere poſſe.

Spiritus porro vini eadẽ fere eſt atio. Quamuis n. videam Fernelũ laríſſimum Medicum in conſilio uodam pro dentium dolore a de- tillationib. conſcripto, capitis ab- utionẽ cũ ſpiritu vini factam com- nendare, nec dubium ſit vtramq; erebri intemperiẽ humidã & fri- gidam iſto remedii genere corrigi oſſe; duo tamen pericula inde im- ninere videntur. Primũ ne cõtra- ia intemperies introducatur, vnde maior ſuperfluitatum copia ſurſum rahatur. Alterũ ne humores in ca- pite accumulati, ſpiritu vini repen- te fundantur, & apoplexiæ occaſio detur. Quapropter non ſolum raro ſed etiam parce & caute, pectine e-

bū neb in spiritu vini dūtaxat madefacto ad pectendū caput vtēdū; a lotione vero abstinendū ex instituto.

Electuarium antipodagricum, vt postremæ quæstioni satisfiat, nō solum in Italia & Gallia, sed in Germania quoq; vsitatū & antiquū remediū esse, vel ex variis eiusdē descriptionib. apparet. Cū a. descriptiones istæ quodāmodo discrepēt & a quibusdam sine caussa occultētur, ordine quotquot habeo subiiciam.

DESCRIPTIO PVLVERIS ANTIPODAGRICI D. CRATONIS, ab Electuario dicto nihil ferè discrepantis.

℞ Aristoloch. ℥ j. Cent. min. ℥ iij. Gentian. ʒ vj. Mei ʒ v. Hyperici ʒ vj Petrosel. Macedon. ℥ j. Agar. ʒ j. Rhapont. Rhabarb. an. ʒ j. fiat pul. subtil ss. cuius vsus est per annum integrum.

Descriptio alia D. Monauii.

℞ Chamed. Dictam. Cret. Inæ Rad. Cent. min. Herb. Cent. min. Gentian. Aristoloch. rot. an. ℥ j. Cort. interior. iuglād. ℔ j. fiat pul. Dosis ʒ ß per dies 40.

propter

propter amaritudinem sumatur cum brodio vel melle.

Descriptio D. Erasti.

℞ Aristoloch. Gentian. Rhapont. Co- ar. Chamed. Iuæ, an. partes æquales fiat, l. per anni quadrantem sumendus udere ʒ. j.

Alius puluis eiusdem auctoris.

℞ Corn. Cerui vst. Ossium bou̅, Nucl. itri, Dactylor. Mandibularum Lucii . part. æq. Corallor. vstor. Eboris vsti . partē mediam, adde aliquid pul. Cin- am. Macis, Garioph. ad saporem, cum acchari fiat Tragea.

Alia descriptio Donzellini.

℞ Chamed. Iuæ, Cent. min. & ma- r. Saluiæ Beton. Gentian. Aristoloch. ro- nd. an. ℥ j. Guiac. opt. ℔ j. fiat puluis.

LIA DESCRIPTIO ANTI- VISSIMA, EX LIBRO, ANNO 380. manuscripto, cuius copiam mihi fecit Generosus Baro Philippus a Win- nenberg & Beilstein.

℞ Rhapont. ℥ j. Agar. ℥ ij. Valerian. ℥ iij. Sem. Petrosel. Macedon. Mei an. ʒ v. Gentian. Aristoloch. an. ℥ vij. Cha- med. ℥ ix. misc. fiat puluis.

Quãuis a. Electuariũ antipodagr cũ supra positũ Illustrissimo Princi pi plurimũ commendatũ esset, nũ quam tamen propter amaritudin vsurpare potuit. Ab eo vero tem pore in frequenti vsu habebat pilu las ex ℈ j. foliorum Hellebori nigr confectas, ter vel quater aluum la xantes. Quod si dosis adaucta vel a liud ex electiue purgantibus adie ctum fuisset, non dubito quin ma iorem purgationis vtilitatem per cepisset. Adduci tamen non potui vt tantillum immutaretur.

Ceterum eodem anno cum Cla rissimus Medicus Felix Plateru Durlacum transiret & Cels. suã of ficii caussa salutaret, inter alia re media, quæ in deliberationem ve niebãt, mentio fiebat balnei vel pe dũ lotionis ex vino & aqua a quo dam Doctore iuris, podagrico, suæ Cels. cõmendati. Sed videbatur hoc Doctori Platero inefficax, cuius lo co cõmendabat balneũ ex solo vi no, cui lignum guaiacum, luã Cha-

hedrim, Ebulum, Saluiam & consolidam Saracenicam incoquebat. Recordabar tunc D. Posthii, qui in proprio corpore feliciter experiebatur balneum ex similibus ferme herbis confectum, addito sale & alumine ad maiorem pedum corroborationem.

Habes nunc, beneuole lector, nõ solum grauissimi morbi, sed remediorum etiam non vulgariũ descriptionẽ, quibus vt Hippocrates innuit, vtimur, non vt vltimũ vitæ terminum vitare, sed potius vt eundem feliciter expectare possimus. Sic etiã Illustrissimus Princeps, propter rarissima heroicarũ virtutũ ornamenta, vita longissima dignissimus, virib. magis magisq; collabentib. accedente etiam ad priora symptomata grauissimo catarrho 13. Aprilis, Anni Dom. 1603. Ætatis vero 44. placidissime & Christianissime ex hac mortali vita decessit.

FINIS

